

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

EVLİLİK UYUMU VE CİNSEL DOYUM ARASINDAKİ İLİŞKİ

(Kübra HASDEMİR)
(124102056)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Gül ERYILMAZ

İstanbul – 2014

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
KLİNİK PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

EVLİLİK UYUMU VE CİNSEL DOYUM ARASINDAKİ İLİŞKİ

(Kübra HASDEMİR)

(124102056)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN: Yrd. Doç. Dr. Gül ERYILMAZ

İstanbul – 2014

T.C.
ÜSKÜDAR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEZLİ YÜKSEK LİSANS ONAY FORMU

Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, ... Psikoloji Bilim Dalı öğrencisi
Kübra HASDEMİR tarafından hazırlanan "..... Evlilik Uyumu...
..... ve Cinsel Geyim Arasındaki İlişkinin İncelenmesi.....
....." başlıklı Yüksek Lisans Tez Çalışması tarafımdan okunmuş,
kapsamı ve niteliği açısından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan, Ad SOYAD

Danışman

ÖZEL NİSTANCI
ÖROPSIKYATRI HASTANESİ
Uzm. Dr. GÜBERYÜZ
Dp. Tes. No: 0000000000
Psikiyatri Uzmanı

ÖNSÖZ

Tez danışmanlığımı yürüten, deneyimlerini paylaşan, beni yüreklendirerek çalışmamı bitirmemi sağlayan, sevgili hocam Yrd. Doç. Dr. Gül ERYILMAZ'a sonsuz anlayışı, sevgisi ve desteği için teşekkür ederim.

Veri toplama aşamasında desteklerini esirgemeyen, çalışmamı yürütebilmem için bana destek olan mesai arkadaşlarıma anlayışları ve yardımları için teşekkürü bir borç bilirim.

Bilgilerini aktarmaktan çekinmeyen, tez yazma sürecinde destek olan sevgili hocam Doç. Dr. Erdinç ÖZTÜRK'e yardımları için teşekkür ederim.

Bu süreçte benimle tecrübelerini paylaşan, karşılaşılabileceğim problemleri öngörüp beni yönlendiren, akademik ve manevi anlamda her zaman yanımda olan, desteğini esirgemeyen, beni yüreklendiren sevgili Uzm. Psk. Mustafa Şahin ÖZDEN'e sonsuz teşekkür ederim.

Bugünlere gelmemi sağlayan, daima yanımda olan aileme, gösterdikleri sabır, sevgi ve inançları için minnettarım. Yanımda oldukları ve anlayışları için çok teşekkür ederim.

Kübra HASDEMİR

İstanbul, Haziran 2014

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ÖNSÖZ	i
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
BÖLÜM 1 – GİRİŞ	1
1.1. Evliliğin Tarihçesi	4
1.1.1. Evlilik Kavramı	5
1.1.2. Evlilik Doyumu	7
1.1.3. Evlilik Uyumu	8
1.1.4. Yapılan Araştırmalar	11
1.2. Cinsellik Kavramı.....	14
1.2.1. Psikolojik Kavram Olarak Cinsellik.....	16
1.2.2. Toplumsal Olarak Cinsellik	18
1.2.3.Cinsellikte Farklı Bakış Açıları	19
1.2.4.Cinsel İşlev Bozukluğunun Eş İlişkilerine Yansıması.....	20
1.2.5.Cinsel Davranışlar ve Cinsel Yakınlıklar	21
1.3.Cinsel Uyum.....	22
1.4.Cinsel Doyum.....	24
1.5.Araştırmanın Amacı	24
BÖLÜM 2 – YÖNTEM	26
2.1. Örneklem.....	26
2.2.Araştırmada Kullanılan Ölçekler.....	26
2.2.1. Demografik Soru Formu	26
2.2.2.Beck Depresyon Envanteri	27
2.2.3.Beck Anksiyete Envanteri	28
2.2.4.Evlilik Yaşam Ölçeği.....	29
2.2.5.Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği	30
2.3. İstatistiksel Analiz	30
BÖLÜM 3 – BULGULAR	31
3.1. Katılımcıların Demografik Verilerine İlişkin Bulgular.....	31
3.2. Katılımcılara Uygulanan Ölçeklere İlişkin Bulgular.....	33

3.3. Evlilik Yaşam Ölçeği Puanına Göre Oluşturulan Gruplara Ait Bulgular	35
3.4. Gruplar Arasında Yapılan İstatistiksel Analizlere Ait Bulgular	40
BÖLÜM 4 – TARTIŞMA VE YORUM.....	42
KAYNAKÇA	47
TABLO LİSTESİ	63
EKLER.....	64
EK 1. Demografik Soru Formu	64
EK 2.Beck Depresyon Envanteri.....	66
EK 3. Beck Anksiyete Ölçeği.....	69
EK 4. Evlilik Yaşam Ölçeği	70
EK 5. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (Kadın Formu)	73
EK 6. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (Erkek Formu).....	74
ÖZGEÇMİŞ.....	75

(HASDEMİR, Kübra, Yüksek Lisans, İstanbul, 2014)

Evlilik Uyumu Ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişki

ÖZET

Bu çalışmada evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişkinin araştırılması amaçlanmıştır. Örneklem grubu İstanbul'da yaşayan 107 evli bireyden oluşmaktadır. Veriler 'Demografik Soru Formu', 'Evlilik Yaşam Ölçeği', 'Beck Depresyon Envanteri', 'Beck Anksiyete Ölçeği' ve 'Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği' ile 18-65 yaş arası, soruları anlamaya engel mental ve fiziksel rahatsızlığı bulunmayan, gönüllü katılımcılar üzerinde "Snowball Sampling" (Kartopu Örneklemi) yöntemiyle toplanmıştır. Katılımcılar Grup 1 ve Grup 2 olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. Grupsal ayrımlarda baz alınan sistem, Evlilik Yaşam Ölçeğinden 25 puan altı ve üzerinde puan almış olmaktadır. Grup 1 ve Grup 2'de incelenen değişkenler ise yaş, cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi, evlilik süresi, Evlilik Yaşam Ölçeği puanı, Beck Depresyon Ölçeği puanı, Beck Anksiyete Ölçeği puanı ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği ve alt testleridir. Analiz bulgularına göre; cinsel yaşam memnuniyeti ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Gruplar arasında yaş, cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi, evlilik süresi, çocuk sayısı değişkenleri açısından istatistiki anlamlı farklılık saptanmamıştır. Gruplar arasında Beck Depresyon Ölçek puan ortalamaları, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam, Cinsel açıdan istekli olma (Arizona1), orgazm tatmini (Arizona5) puanları arasında istatistiki anlamlı farklılık saptanmıştır. Beck Anksiyete Ölçek puan ortalamaları, cinsel açıdan uyarılma (Arizona2), Cinsel organın ıslanma/sertleşme durumu (Arizona3), orgazm durumu (Arizona4) Ölçek puanları arasında istatistiki anlamlı farklılık saptanmamıştır.

Anahtar sözcükler: Evlilik, Evlilik Uyumu, Cinsellik, Cinsel Doyum

(HASDEMİR, Kübra, Master, İstanbul, 2014)

The Relationship Between Marital Adjustment and Sexual Harmony

ABSTRACT

The aim of the study is to investigate the relationship between marital adjustment and sexual harmony. The sample of the study consists of 107 married people that live in Istanbul. The participants who participated the research voluntarily answered the questions of 'Demographic Question Form, 'Marriage Life Scale', 'Beck Depression Scale', 'Beck Anxiety Scale' and 'Arizona Sexual Experience Scale'. The data was collected by 'Snowball Sampling' method. The ages of participants are between 18-65 that they do not have any mental and physical problems to answer the questions. Participants were divided to two groups as Group 1 and Group 2. The participants were divided to groups according to scores of 'Marriage Life Scale' that is above or below 25 score. The variables that were investigated in Group 1 and Group 2 were age, sex, education, SES, duration of marriage, the score of Marriage Life Scale', the score of Beck Depression Scale, the score of Beck Anxiety Scale, the score of Arizona Sexual Experience Scale and sub tests. According to results of the analyses, there is significant relationship between sexual harmony and marital adjustment. There is no significant difference between the groups according to variables of age sex, education, SES, duration of marriage, number of children. There is significant differences between the groups according to mean scores of Beck Depression Scle, total scores of Arizona Sexual Experience Scale, scores of Sexual willingness (Arizona1), orgasm satisfaction (Arizona5). There is no significant difference according to mean scores of Beck Anxiety Scale, scores of sexual arousal (Arizona2), Wetness of Sexual organ / curing condition of sexual organ (Arizona3), orgasm (Arizona4) Scales.

Key Words: Marriage, Marriage Harmony, Sexuality, Sexual Satisfaction.

GİRİŞ

İnsan, biyopsikososyal bir varlıktır. Diğerleri ile kurulan ilişkilerden beslenmesi nedeniyle sosyal bir varlık olarak tanımlanabilir. İlişkiler doğumdan ölüme kadar insan yaşamının merkezindedir. İnsanlar yaşam boyunca birlikte zaman geçirecekleri insanlar, arkadaşlar ve sevgililer ararlar. İnsanın yaşamı boyunca toplumsal gereksinimleri çeşitli hale gelir ve karmaşıklaşır. Başkalarıyla cinsel zevkleri paylaşma, yardım alma, eğlenme, güçlü hissetme ve kabul görme amacıyla ilişkiler kurarız.

Bowlby, her insanın yakın duygusal bağlar kurmaya ihtiyacının olduğunu ve bağlanma ilişkisinin kişinin psikososyal gelişimini etkilediğini ifade etmiştir (Bowlby, 1969). Çocukluk yaşantıları ve yakın ilişkiler konusunda görgül verilere dayalı çalışmalar da daha çok bağlanma kuramı çerçevesinde yapılmıştır. Araştırmalarda, çocukluktan gelen bağlanma örüntülerinin yakın ilişkilerin kalitesini, stabilitesini ve memnuniyet düzeyini yordayabildiği belirtilmiştir (Kirkpatrick ve Davis, 1994).

Bartholomew ve Shaver, çocukluktaki bağlanma figürleriyle ilişkilerin ileride kişinin yakın ilişkisindeki beklentilerini, duygularını, savunmalarını etkilediğini belirtmişlerdir (Bartholomew ve Shaver, 1998). İyi bir ilişki, diğerini en az kendi kadar önemseyen ve düşünen çiftler ister. Çiftlerin yakınlığı, birbirlerine karşı hissettikleri etkili ve derinlemesine olan bağlılıkları ile doğru orantılıdır.

Yakın ilişki ya da aşk, bazen kişisel bir ilişki, bazen kişisel ilişkilerin özel bir ögesi ya da bir özelliği, bazen de bir insanın diğerine duyduğu belli bir duyguyu belirtmek için kullanılmaktadır. Burada önemli olan, yakın ilişki ya da aşk için her zaman bir “diğer” kişinin olması gerektiğidir (Rotenberg, Shewchuk ve Kimberley, 2001)

Moss ve Schwebel’e göre yakınlık, bireylerin sosyal gelişimlerini, kendilerini ayarlama düzeylerini ve fiziksel sağlıklarını etkilemektedir (Moss ve Schwebel, 1993). Özellikle yakınlık, gelişim dönemlerinin başarıyla atlatılmasında, arkadaşlıkların pekiştirilmesinde, mutlu bir evliliğin oluşmasında ve psikoterapilerde sağaltım ve başarının gerçekleşmesinde tamamlayıcı role sahiptir.

İletişimin evliliğin iyi oluşunda belirleyici bir rolü vardır (Kocadere, 1995). İletişim becerileri, insanların evlilikten elde edecekleri doyum ve mutluluğun düzeyini etkilemektedir. Dolayısıyla çiftlerin ilişki kurma becerilerinin evlilikte mutlulukla

ilişkili olduğu görülmektedir. Mutlu ve doyumlu ilişkilerin kaynağının evlilik uyumu olduğu tahmin edilebilir.

Cupach ve Metts (1991) ilişkinin kalitesinin anlaşılabilmesi için ilişkideki iletişime bakılması gerektiğini savunmaktadır. Bununla birlikte iletişimin, cinsel durumlar üzerinde fikir birliği sağlamak için zorunlu olduğunu ileri sürmektedirler. Cinsel durumlarda ne tür cinsel aktivitelerin olacağı, ne tür cinsel tercihlerin ilişkiye katılacağı, cinsel ilişki ile ilgili konuşmalar ve cinsel konuşmalarda anlaşılmanın, cinsel durumların içerdiği parçaların tanımlanmasında yer aldığı belirtilmektedir. (Metts ve Spitzberg, 1996).

Günümüz toplumunda yaşanan ekonomik problemler, hızlı değişimler ve farklılaşan değerler, uzmanlar tarafından evliliği üzerinde ilgilenilmesi gereken bir müessese haline getirmiştir. Çünkü bireyin ve toplumun işlevinde aile en önemli öğelerden biridir.

Evlilik, kişilerin hayatlarının birçok alanına etki eden önemli bir kurum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sebeple bireylerin evlilik uyumları veya ilişkileri, yaşamlarındaki mutluluğu etkileyen önemli bir faktördür. Kurumsal ve terapötik amaçlar açısından evlilik ilişkilerinin araştırılması bir hayli önemlidir (Koçak ve Çelik, 2009). Eşler arasında ortaya çıkan sorunlar, sadece o evliliğin dağılmasına neden olmakla kalmayıp aynı zamanda tüm toplumu ilgilendiren sosyal bir sorun haline gelmektedir (Burgess ve Cottrell, 1939).

İnsan sosyal bir varlık olduğundan, yaşantısını sürdürmek için başkalarıyla ilişki kurmaya ihtiyacı vardır. Evlilik ilişkisi yaşam doyumunun bir parçası olduğundan, insan hayatında önemli bir doyum kaynağıdır. Bireyin yaşam kalitesiyle ilişkili olan evlilik, insan hayatındaki en önemli en önemli yaşantılardan biridir. (Hünler ve Gençöz, 2003).

İnsanın sosyal bir varlık olması en önemli özelliklerinden biridir. Çok özel durumlar dışında, insanoğlu yaşamını küçük ya da büyük bir grubun üyesi olarak devam ettirmektedir. İnsanoğlu var olduğu günden beri yaşamının her evresinde toplum içinde yer almış ve ihtiyaçlarını karşılarken içinde bulunduğu toplumla dayanışma içinde olmuştur (Balaman, 1984).

Günümüzde evlilikle ilgili çalışmalar gittikçe önem kazanmakla ve bununla beraber evlilik uyumunu etkileyen değişkenler de araştırmacılar tarafından dikkatli bir şekilde incelenmektedir. Güngör (2007) evlilik ilişkisinin devam ettirilmesini sağlayan

önemli unsurlardan biri olarak görmüştür evlilik uyumunu. Bununla birlikte evlilik uyumu farklı şekillerde tanımlanmış ve ölçülmüştür. Bu farklılıklar araştırmacılar tarafından eleştirilmiştir. Eşlerin hem bedensel hem de ruh sağlıkları üzerinde evlilik uyumunun önemli etkileri bulunmaktadır. Eşlerin sorun çözme becerileri ve kişiler arası ilişkilerin algılanış biçimleri evlilik uyumunda önemli faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır (Erdoğan, 2007). Zaman içerisinde evlilik ilişkileri, hem süreklilik hem de esnek değişim gösterir. Bunların zamanlaması ve içeriği, çiftlerin içinde buldukları kültür veya kültürlerce tanımlanır. Çiftler, arkadaşlık ya da uzun süreli ilişki aşamasından geçerek evliliğe ulaşırlar.

İçinde yaşadığımız topluma göre evlilik, yaşamın en önemli dönüm noktalarından biri, bireyin en önemli yaşam amacıdır (Maden, 1991). Toplumumuzda evlilik kadınlar için kaçınılmaz bir olgu gibidir. Topluma göre kadınların yaşamdaki en büyük amacı evlenmek ve çocuk doğurmaktır. Evli kadın, çevrenin denetlemek zorunda kalmadığı, toplumun gözünde saygın bir kadın olduğundan kadına statü sağlar (Arat, 1995).

“Aile” en önemli gruplardan biridir. Bir takım şartlara uygun karşı cinsten iki kişinin birbirlerini eş olarak seçmesiyle, insan türünün devam etmesini sağlayan ve insan yaşamında önemli olan aile kurulabilir. Evlilik, gerekli akrabalık bağlarını geliştirerek aileyi oluşturan bir kurum olarak karşımıza çıkar (Aksu, 1998; Gökçe, 1991; Süzer ve Yıldız, 2003).

Ülkemizde evlilik kurumunun yaygın olmasına rağmen cinsellik, hala konuşulması ayıp olarak görülen, utanılan, toplumsal yasaklardan bir olarak görülmektedir. Cinsellik biyolojik, sosyal, kişiler arası ve kültürel yönleri olan çok boyutlu, karmaşık bir olaydır.

Evlilikte mutluluğu belirleyen, fiziksel çekicilik, sosyoekonomik durum, etkileyicilik, ortak amaç, ilgi alanları, olumlu - olumsuz tutumlar, çocuklar, evlenme yaşı ve cinsel yaşam gibi faktörler uzun zamandır araştırmacıların dikkatini çekmektedir. Cinsellik bu faktörlerin en önemlilerinden birini oluşturmaktadır. Evlilikte mutluluk ve cinsellik arasındaki ilişkiye dair veriler üzerinde son yıllarda fazlaca durulmaya başlanmıştır.

Çiftlerin ayrı kişiler olma duygusunu arkalarında bırakarak bütünleşme ihtiyacı duymaları ve tek kişi olma istekleri evlilikte cinsellik olarak adlandırılır (Miler, 1992).

Bu çalışmada genel olarak evlilik, evlilik uyumu, cinsellik ve cinsel uyum hakkında açıklamalarda bulunulacak, bu konular üzerine yapılmış olan araştırmalardan bahsedilecek, bununla birlikte diğer değişkenlerle aralarındaki ilişkilere yer verilecektir.

1.1. EVLİLİĞİN TARİHÇESİ

Evlilik, insanlık tarihi kadar eski bir kurumdur. Evlilik belgelerine ilk kez Mısır'da M.Ö. 2000 yılında rastlanmıştır. Bu zamanlarda Hammurabi'nin Babil'de çıkardığı 252 maddelik 16 yasanın 64 maddesi aile ve evlilik ilişkilerine ayrılmıştır. Bu yasalarda tek eşli evliliğin, “zevk veren” bir model olarak topluma kabul ettirildiği bilgilerine ulaşılmıştır (Özgüven, 2000)

Oğuzlar ve diğer Türk boylarındaki erkekler, X. Yüzyılda tek kadınla evlenmişler, geleneklerinde yaygın bir şekilde “başlık parası” vermişler, gelin ve güveyin mallarını birleştirerek ortak ev kurmuşlardır. Onlar için “evlenme”; bir çatı altında bütün olma, bir araya gelme ve bu çatı altında cinsel birliğin sağlanması anlamına gelmektedir. Erkek “ev ağası” kadın da “ev kadını” olarak tanımlanmıştır (Süzer ve Yıldız, 2003). XI. Yüzyılda Türklerin İslamiyet'i kabul edip Anadolu'ya yerleşmesiyle Bizans'ın Hristiyan ve Arapların İslam kültürüyle kaynasan Türkler, her iki kültürün de etkisinde kalmışlar ve bu kültürlerden bazı öğeler almışlardır. Cumhuriyetin ilanından sonra ise ailenin yasalar çerçevesinde meydana gelmesini sağlayan Türk Medeni Kanununa kadar toplumumuzda evlilik imam nikahı ile gerçekleştirilmiştir. 1926'da medeni kanunun (151. madde) kabul edilmesiyle birlikte, evlilik kurumu resmi evlenme törenleriyle gerçekleştirilmeye başlamıştır. Evlilikle birlikte karı- koca birbirlerine bağlı ve yardımcı olmak, çocukların eğitimlerini ve geçimlerini birlikte sağlamak, mutlu olmanın yollarını birlikte bulmak durumundadır (Maden, 1991).

İnsanoğlunun devamını sağlayan bir toplumsal kurumdur, evlilik. Bu kurumun amacı, insanın kendi soyunun devamını garantiye almasıdır. Evlilik aynı zamanda kişinin toplumsal kurallara uymasını ve düzenli yaşamasını sağlayan bir kurumdur. Kimin ne olduğu, nasıl denetlenebileceği, evlilik kurumu ile kolay bir şekilde bilinebilir. Oldukça önemli olan bu kurumun nasıl yaşatılabileceği uzun yıllardır

tartışılan önemli bir konudur. Evlilik kurumunun hastalandığı, hatta öldüğüne dair ortaya atılan iddialar, bu kurumu etkilemekte olan değişkenlerin belirlenmesinin, psikolojinin önemli konuları arasında yer almasını sağlamıştır. (Bacanlı, 2001).

1.1.1.Evlilik Kavramı

Evlilik, evlilik ilişkisi, evlilik doyumu, evlilik uyumu gibi kavramlar, birçok araştırmanın temelini oluşturmuştur. Psikiyatrist ve psikologlar dışında da farklı uzmanlık alanlarına sahip bilim adamları da bu konuya ilgi duymakta ve temelini bu kavramların oluşturduğu çok sayıda araştırma yapmaktadırlar. Literatüre bakıldığında birbirinden farklı evlilik tanımları karşımıza çıkmaktadır.

İnsan gruplarının yaşamları süresince tatbik ettikleri ve zaman içerisinde geliştirdikleri toplumsal öğelerden oluşan bir kavramdır, evlilik. Birçok farklı tanımı vardır ve bu tanımlardan bazıları şöyledir; Framo (1996), fertlerin yoğun hislerle birbirlerine bağlandığı, birbirlerinin mutlu olma, sevgi, ait olma, bağlılık gibi psikolojik gereksinimlerini karşıladıkları birimi “evlilik” olarak tanımlamaktadır. Evlilik; kişilerin yaşam doyumu, yaşam kalitesi, iyi oluş düzeyleri gibi pek çok alanı etkilemektedir (Scheidler, 2008; Williams, 2003). Evlilik, bireylerin yaşamlarından doyum almalarını sağlayan ve genel sağlık durumlarını iyileştiren sosyal bir kurum olmanın yanında (Zhang ve Hayward, 2006), bir ailenin oluşmasını ve gelecek nesillerin yetiştirilmesini sağlayacak en temel insan ilişkisidir (Larson ve Holman, 1994).

Saxton’a (1982) göre evlilik; toplumdan topluma değişiklik gösteren, aile kurmak ve türün devamını sağlamak amacıyla iki insanın bir araya gelerek kalıcı bir beraberlik oluşturdukları, çocuklarına ve birbirlerine olan sorumluluklarını yerine getirmeye söz verdikleri, birbiriyle ilişkili sistemlerden meydana gelen evrensel bir kurumdur. Çelik’e (2006) göre bireyin maddi ve manevi tatmin olması, yaşadığı çevreye entegre olarak faydalı bir kişi olabilmesi ve sorumluluklarını yerine getirmesinde yaşadığı evliliğin katkısı büyüktür. Bird ve Melville (1994) ise, evliliğin bir toplumsal kurum ve sistem yükümlülükleri, görev, hak ve ayrıcalıklar, hem de bireysel ve toplumsal yapı olduğunu söylemişlerdir.

Günümüzdeki ve geçmişteki tüm toplumlarda, bireylerin cinsel ilişki kuracakları eşleri ile bir şekilde bir araya gelmelerinin onaylanması gerekmektedir. Bu onaylama işlemine çoğu kez evlenme adı verilir. Evlenme sonucu kurulan ilişki ise evlilik olarak

adlandırılır (Tütengil, 2011). Temel nitelikleriyle çağlar boyunca değişmeyerek geçerliliğini koruyan ve varlığını devam ettiren, toplumsal bir gerçek olan evlilik; fiziksel, sosyal, psikolojik, ekonomik ve yaş bakımından olgunluğa erişmiş farklı iki cinsiyette insanın daimi bir hayat ortaklığı kurmak amacıyla, yasalar ve toplumsal kuralların uygun gördüğü şekilde bir araya gelmesidir (Aksu, 1998).

Biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel etkileşim ağı gözlemlenerek evliliğin yapısını açıklamak mümkündür. Eşleşme, biyolojik bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Evlilikte birlikte bu ihtiyaç sosyal ve kültürel öğelerle destelenerek meşru biçimde giderilir. Evlilik kültürel bir olgu olmasına rağmen eşleme biyolojiktir. Kültürlerle birlikte karşı cinsler arasındaki içgüdüsel çekim kurum haline dönüşmektedir. Bireyin kişiliğinde bulunan iletişim ve sorun çözme tarzı, düşünce biçimi, kültürler kadar evlilikteki standartları belirler. Karşılıklı anlaşmaya dayanan ve bu anlaşmaya göre işleyen bir birliktelik haline gelen evlilik, bu öğelerle birlikte toplumsal bir kurumdur (Tarhan, 2011).

Evlilik bireysel ve de toplumsal açıdan, bazen doğrudan bazen de dolaylı yoldan pek çok işlevi yerine getirir. Bu işlevlerin psikolojik, biyolojik, ekonomik ya da sosyal içerikli olması mümkündür (Kasapoğlu ve Karkıner, 2011). Evliliğin gerçekleştirilmesi ile toplumların yapı taşı olan aileler oluşur. Sağlıklı evliliklerin gerçekleştirilmesi ile sağlıklı aileler kurulabilir. Eşlerin hür iradeleriyle kendilerine denk gördüğü, birbirlerini yeterince tanıdığı, duygusal olarak yaklaştığı, geleceğe dair konuları önceden kararlaştırdığı evlilikler, sağlıklı evliliklerdir (Akademik Dayanışma Araştırma ve Geliştirme Vakfı, 1998).

Geçtan'a göre ise evlilik; mutluluk ve sıkıntılarıyla birlikte, insanların büyük çoğunluğunun ulaşmak istediği normal dışı bir amaçtır. Genel olarak arkadaşlık, güvenlik, cinsel doyum sağlama, çocuk büyütme paylaşma gibi biyolojik ve toplumsal ihtiyaçların karşılandığı bir kurumdur (Eker, 1993). Türk Medeni Kanunu'na göre ise; evlilik, bir kadınla bir erkeğin, tam ve sürekli yaşam ortaklığı kurmak üzere hukukça geçerli bir şekilde birleşmesidir (Gürkan, 2003).

Waite ve Gallagher'ın (2000) tanımında evliliğin romantik yapısından da bahsedilmiştir. Araştırmacılar, birbirine aşık olan bireylerin duygularını özel alandan ve içsel dünyalarından çıkartmak ve bunu sosyal bir gerçekliğe dönüştürmek istediklerinde başvurdukları yolu evlilik olarak tanımlanmaktadırlar. Bentowim, Barners ve Cooklin

(1987) ise tanımlarında eşler arasındaki ilişkiyi ön plana çıkarmışlardır ve evliliği, aralarında yakın ilişkilerin bulunduğu fertlerden oluşan, birbirleri ile etkileşim içinde olan bireylerden oluşan dinamik bir birim olarak tarif etmişlerdir.

Dolayısıyla evlilik ve aile psikolojik danışmanları tarafından ailenin ve evliliğin değerlendirilmesi esnasında geniş perspektife sahip olunması ve çok yönlü bir bakış açısına sahip olunması gerektiği vurgulanmaktadır (Çelik, M. 2006). Kanunda belirtildiği şekilde yapılan hukuki işlem ile bir kadın ve bir erkeğin oluşturduğu birliğe “evlilik birliği” denir. Nişanlıların iradelerini karşılıklı ve birbirine uygun şekilde, evlendirme memuru ve iki şahit önünde açıklamalarıyla evlilik birliği kurulmuş olur. Bu durum Türk Medenî Kanunu’nun 185. maddesinin birinci fıkrasında “*Evlenme ile eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur.*” şeklinde ifade edilmiştir. (Dural, Ögüz ve Gümüş, 2005)

1.1.2. Evlilik Doyumu

Evlilik uyumu ve evlilik doyumu kavramları arasında yüksek bir bağıntı vardır. Bu sebeple bu iki kavram birbirine çok fazla karıştırılmakta ya da birbirlerinin yerine kullanılmaktadır. Evlilik doyumu kavramı, evlilik içinde yaşanan çatışmaların ve sorunların fark edilmesi ve anlaşılabilmesi için gerekli olan tatmin edici ilişkileri tanımlamaktadır. Hawkins (1968) evlilik doyumunu eşlerden çok bireylerin algısını içerdiğini niteliğiyle, fertlerin evlilik ilişkisinden her yönüyle hissettikleri öznel hoşnutluk ve mutluluk duyguları olarak tanımlamıştır.

Evlilik doyumu ve evlilik mutluluğu, uyumlu bir evliliğin sonucu olarak ortaya çıkmakta ve insan yaşamında önemli bir rol oynamaktadır. Dolayısıyla evli bireylerin psikolojik sağlıklarını doğrudan etkilemektedir. Evlilik doyumu, kişinin kendisi tarafından yapılan, kendisi ve eşi ile arasındaki evlilik ilişkisi içinde yaşanan haz, mutluluk ya da yerine getirilme derecesini belirleyen öznel bir değerlendirmedir (Rho, 1989). Guidubaldi ve Cleminshaw (1985), çiftlerin genel yaşam doyumlarının ve yaşam tarzlarının evlilik doyumlarını etkileyen önemli bir faktör olduğunu vurgulamıştır.

Terry ve Kottman (1995), ise sağlıklı ailelerdeki çiftlerin uyumlu ve doyum sağlayıcı evliliklerinin olduğunu belirterek, eşler arasındaki etkili iletişimin, destek ve onayın, aile ile ilgili görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinin, çocuklarla ilgilenbilmenin, karşılıklı saygı ve değer vermenin, boş zamanları birlikte

paylaşmanın, problemlere birlikte göğüs germenin, eşlerin aileye ekonomik anlamda katkıda bulunmasının ve bir meslek sahibi olmalarının evlilikteki psikolojik doyumu etkilediğini belirtmektedir. Mutsuz bir evliliği sürdürmenin genel sağlık, genel mutluluk, benlik saygısı ve yaşam doyumu ile olumsuz yönde ilişkili olduğu belirlenmiştir (Hawkins, 2005).

1.1.3. Evlilik Uyumu

Günümüzde, evlilik ilişkileri ve evlilik uyumu üzerinde çalışmak, hem kuramsal hem de klinik amaçlar açısından önem kazanmıştır. İkili ilişkiler söz konusu olduğunda, sosyal yapı ve gizlilik bakımından evlilik en önemli konulardan biridir. Eşler arasındaki uyum, ilişkideki tüm alanları etkileyebilen önemli faktörlerden biridir. Evlilikte uyumun tek bir tanımını bulmak oldukça zordur. Çünkü evlilikte uyum birçok kişisel, psikolojik, sosyal ve demografik faktörlerle ilişkilidir (Glenn, 1990). Evlilik uyumunun kolay bir şekilde tanımlanamayacak bir değişken olmasının yanında, evlilik uyumunu etkileyen değişkenler literatürde sıkça çalışılmıştır. (Hünler ve Gençöz, 2003).

Karşılıklı bir etkileşim içinde bulunan, aileyi ve evliliği ilgilendiren konular üzerinde ortak bir fikirde buluşabilen ve sorunları olumlu bir şekilde çözüme kavuşturan eşlerin evliliği uyumlu bir evlilik olarak adlandırılır. Evlilik uyumunun, çiftlerin hem ruh sağlığı hem de beden sağlığı üzerinde önemli etkileri mevcuttur. Evlilik uyumu, eşlerin bedensel ve düşünsel olarak birbirlerine yakınlık geliştirmesi ve çiftlerin eşitlik duygusuna sahip olmasıdır (Tucker ve O'Grady, 1991).

Haldford, Kelly ve Markman (1997) olumlu ilişki şemalarına sahip olmasını, yani iletişimlerinin iyi olmasını, meydana gelen çatışmaları çözebilme becerisine sahip olmasını, çiftlerin birbirleri hakkında olumlu duygu ve düşüncelere sahip olmasını ve çiftlerin birlikte yaptıkları aktivitelerden zevk almasını evlilikte uyum olarak tanımlamıştır. Sabatelli (1988)'ye göre, çiftlerin evlilik için önemli olan alanlarda fazla anlaşmazlık yaşamadığı, yaşandığı durumlarda bu anlaşmazlıkları iki tarafın da uzlaşarak çözümlendiği, çiftlerin iletişim tekniklerini kullandıkları evlilikler uyumlu evlilikler olarak adlandırılmaktadır.

Le Masters evlilikte uyumu, sorunları çözmedeki yetenek ve uyum için kapasite kavramları ile ele almaktadır. Diğer bir tanımda ise; Hoult, evlilikte uyum kavramını

mutluluk ve başarı ile ilişkili olan paylaşılmış aktiviteler ve yaşanan çatışmanın azlığı gibi unsurların bir bütünü olarak ele almaktadır (Fışıloğlu ve Demir, 2000).

Uyumlu bir birlikteliğe sahip çiftlerin bu uyum sonucunda evlilik hayatlarında yaşadıkları mutluluk ve memnuniyet evlilik uyumu olarak adlandırılmıştır. Evlilik uyumunu sağlamak için çiftlerin ayrı ayrı ilişki sürdürebilme kapasiteleri önemli hale gelmektedir (Akar, 2005). Bununla birlikte karşı cinslerin birbirlerinin gereksinimlerini paylaşma ve karşılama çabaları içine girmeleri evliliklerinin daha uyumlu ve dengeli bir hal almasını sağlar. (Özgüven, 2000).

Spanier, Lewis ve Cole (1975), evlilik uyumunun değişmeyen bir durum olmadığını, sürekli değişen bir süreç olduğunu, bu sebeple evlilik uyumunun herhangi bir noktada ölçülebileceğini ifade etmişlerdir. Çift uyumu bu açıdan beş farklı faktöre göre değişmektedir. Bunlar; kişisel kaygı ve kişiler arası gerilimler, çiftler arasındaki sorun yaratan farklılıklar, evlilik doyumu, çiftler arası tutarlılık ve evlilik işleyişinde ortaya çıkan sorunlar karşısındaki fikir birliğidir. Hem evli çiftlerde hem de diğer ikili ilişkilerde bu tanımlanan bileşenler geçerlidir.

Evlilikte uyum kavramı bazı araştırmacılar tarafından evlilikte memnuniyet olarak da ele alınmaktadır. Hawkins (1961) evlilikte memnuniyetin, çiftlerin evliliklerinin her açısını göz önünde tutarak evlilikleri hakkında tecrübe ettikleri bir takım öznel mutluluk ve zevk duyguları olduğundan bahsetmiştir. Çiftlerin evlilikten sağladığı doyum ve evlilik mutluluğu, uyumlu bir evlilik ilişkisinden etkilenirken, diğer değişkenlerle beraber gitgide zorlaşan sosyo-ekonomik koşullar karşısında eşlerin psikolojik sağlığını korumaktadır evlilik uyumu (Sardoğan ve Karahan, 2005).

Evlilik uyumu ile ilgili yapılan araştırmalarda, evlilik kalitesini etkileyebilecek çeşitli faktörlerin olduğu görülmüştür. Araştırmacılar evliliğin birçok faktörden etkilendiğini, evliliğin değerlendirilmesinde yaş, cinsiyet, tanışma süresi, evlilik yaşı, evlilik biçimi ve süresi, çocuk sahibi olma durumu gibi faktörlerin ön planda olduğunu belirtmişlerdir (Rogers, 1996; Rogers ve Holmbeck, 1997; South ve Lloyd, 2005).

Evliliğin temeline bakıldığında, çiftlerin bir arada olmasını sağlayan unsurların evlilik uyumunu sağlayan faktörlerle aynı olduğu görülebilir. Robinson ve Blanton (1993), uzun süre evliliklerini devam ettiren çiftler arasında yaptıkları bir araştırmada, evliliğin beş temel yapı taşı olduğunu göstermişlerdir. Bunlar; bağlılık, iletişim, mahremiyet, dini yönelim ve uygunluktur. Uzun süreli evliliklerde bağlılığın

vazgeçilmez bir şart olduğu ve böyle ilişkilerde boşanma seçeneğinin olmadığı görüşü ortaya koyulmuştur. Evlilikleri uzun süre devam eden çiftler, birbirleriyle konuşmanın ve etkili iletişimin önemini sıklıkla ifade etmişler, Robinson ve Blanton da güçlü evlilikler için iletişimin önemli bir koşul olduğunu ileri sürmüşlerdir. Eşlerin ruhsal, fiziksel ve duygusal yakınlıkları mahremiyet olarak adlandırılabilir. Duyguları, düşünceleri, ilgileri, acıları, sevinçleri ve aktiviteleri paylaşmaları yakınlık olarak tanımlanabilir. Paylaşım alanlarında eşitsizlik yaşanması halinde evliliklerde sorunların ortaya çıkması mümkündür (Robinson ve Blanton, 1993).

Wilson ve Filsinger (1986) tarafından yapılan bir araştırmada, dindarlık ve evlilik uyumu arasındaki ilişki incelenmiş ve dindar kişilerin evlilik uyumlarının daha yüksek olduğu bulunmuştur. Ailenin yaşam kalitesi ile evlilikteki uyumun niteliği arasında doğru orantılı bir ilişki vardır. Evlilik uyumunun bozulması halinde eşler ve çocukların travma yaşama ihtimali vardır (Fidanoğlu, 2007).

Evlilik kurumu içinde sosyal, kültürel, ekonomik etkileşimlerle birlikte, eş ilişkisi cinselliğin yaşanması ile de karakterizedir. Evlilik, sosyal bütünleşme, fiziksel çekim, biyolojik birleşmeden daha da ileri bir sözleşme, karşılıklı memnuniyeti ve bütünleşmeyi sağlayan sorumluluk almayı da kapsamaktadır. Derin bireysel ve kültürel farklılıkların olduğu evliliklerde bütünleşme sağlanamadığından bu evlilikler uyum sorunları nedeniyle yıpranabilmekte ve kişiler arası zorluklara sahne olabilmektedir. Gelenekselden çağdaş yaşam biçimine geçmek üzere olan toplumlarda bu süreç daha da zorlu olmaktadır (Koptagel İlal, 1998)

ABD’de insanların psikolojik yardıma başvurma nedenlerinden en sık olanının evlilikte yaşanan uyumsuzluk olduğu ve 1987 yılı içinde evlenenlerin yarısı kadar da boşanma gerçekleştiği belirlenmiştir. Uyumlu olmayan evli çiftlerin ilişkilerindeki doyumun, olumsuz olaylardan kolay biçimde etkilendiğini gösteren çalışmalar mevcuttur. Genel olarak alan yazına bakıldığında, eşlerinin davranışlarını daha çok bencil güdülü ve kasıtlı olarak değerlendiren, olumsuz davranış göstermeleri halinde eşlerini fazlasıyla suçlayan bireylerin evliliklerinde uyumsuzluk yaşadıkları ortaya çıkmaktadır. İlişkinin doyum verici olması halinde, eşlerin olumsuz davranışlara daha az sorumluluk yüklediği, uyumsuz eşlerde ise olumsuz olan eş davranışına daha çok dikkat edildiği ve yapılan yüklemeler nedeniyle ilişkilerindeki olumsuzluğu devam ettirici olduğu göze çarpmaktadır (Tutarel – Kışlak, 1997)

1.1.4.Yapılan Araştırmalar

Evlilik konusunda çok sayıda araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda, evlilik uyumu, evlilikte mutluluk, evlilik doyumu, evlilik memnuniyeti ve evlilik kalitesi en sık kullanılan terimlerden olmuştur. Sosyo-demografik özellikler, gelir düzeyi, eğitim durumu, yaş gibi çok fazla unsurun evliliği etkilediğini gösteren, evlilikte mutlu olma düzeyini etkilediğini ve evlilik uyumda önemli olduğunu gösteren çok sayıda araştırma mevcuttur. Evlilik hakkında yapılan araştırmalarda daha çok uyum üzerinde etki eden öğelerin incelendiği ve uyumu arttırmaya yönelik yaklaşımların geliştirilmesinin önemsendiği görülmektedir. (Erdoğan, 2006).

Kudiaki (2002) tarafından cinsel doyum ve evlilik uyumu arasındaki ilişkiyi ve cinsel doyumun yordanmasında rol oynayan çeşitli değişkenlerin belirlenmesi amacıyla bir araştırma yapılmış, bu araştırmada evlilik uyumu yüksek ve düşük olanlar olarak iki grup oluşturulmuştur. Bu iki grubun puanları karşılaştırıldığında evlilik uyumu yüksek olan grubun cinsel doyumunun yüksek olduğu bulunmuştur. Evlilik süresi ve eğitim değişkenlerinin de cinsel doyumun yordanmasında rolünün olduğu gözlenmiştir. Bu araştırmada da diğer demografik değişkenlerle ilgili yapılan araştırmalara benzer şekilde evlilik süresinin evlilik ilişkisi üzerinde etkisinin önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Demiray, 2006; Kudiaki, 2002).

Yapılan bir araştırmada, 387 evli çiftin katılımıyla çift iletişimi, cinsel tatmin ve evlilik memnuniyeti arasındaki ilişkileri incelenmiştir. Regresyon analizi iletişim ve cinsel tatminin birbirinden bağımsız bir şekilde evlilik memnuniyetini öngörebileceğini göstermektedir. Bununla birlikte iletişim ve cinsel tatmin arasında önemli bir ilişki bulunmuştur. Eğer çiftler yapıcı bir iletişim kurabilmişlerse, cinsel tatmin evlilik memnuniyetine katkı sağlama özelliğini kaybetmemektedir. Alternatif olarak, eğer çiftler cinsel tatmini sağlamış fakat aralarında iletişim sorunu varsa, cinsel tatminin daha az olma durumuna kıyasla çok daha fazla evlilik memnuniyetine sahip olmaktadır. Bu sebeple cinsel tatmin zayıf iletişimin evlilik memnuniyeti üzerindeki negatif etkilerini kısmı olarak giderebilmektedir (Litzinger ve Gordon, 2005).

Montreal Bölgesinde yaşayan erkek ve kadınların evlilik ve seks hayatları ile ilgili telefon anketi sonuçlarını sunan bir makalede, çiftler arasındaki cinsellik ve evliliğin fonksiyonelliği çalışmanın hedefini oluşturmaktadır. Gerçekten de cinsel davranışlar, cinsel tavırlar, cinsel fanteziler ve evlilik fonksiyonelliği arasındaki bağ

hakkında çok az şey bilinmektedir. Bu araştırmada rastgele seçilmiş 996 katılımcıya yöneltilen sorular bu dört değişkeni içermektedir. Sonuçlar kadınların cinsel davranışlarda, erkeklerin ise evlilik hayatında daha pozitif algıya sahip olduklarını göstermektedir. Evlilik fonksiyonelliği ve cinsel fonksiyonellik arasındaki ilişkilerin belirlenmesi amacıyla çoklu regresyon analizi uygulanmıştır. Cinsel davranış, cinsel tavır ve cinsel fantezilerle ilgili olarak cinsel tatmin ve diğer maddeler arasındaki bağlantılar da analiz edilmiştir. Bu amaçla, katılım grubunu 60 üzeri grubunda cinsel istek kaybını eleyecek şekilde iki temel gruba bölünmüştür (60 ve 60 ve üzeri). Evlilik fonksiyonelliği ve cinsel davranışla ilişkili kısımlar arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur. Cinsel fonksiyonelliğe ait birçok farklı kısım (itemler) da küresel cinsel tatmin değerlendirmesiyle ilgili çıkmıştır. Kognitif değişkenlerin (cinsel tavırlar ve cinsel fanteziler) evlilik fonksiyonelliğine etkisi daha az olmakla beraber cinsel tatmine etki ettiği bulunmuştur. Cinsiyet ve yaş (60 altı ya da 60 ve üzeri) bu ilişkiler üzerinde etki sahibidir (Trudel, 2002).

Yapılan bir araştırmada Çin Ailelerinde evlilik memnuniyeti ve cinsel tatmin arasındaki ilişkiyi incelenmiştir. Guo ve Huang'ın (2005) yapmış olduğu çalışmada alınan bilgilerin hiyerarşik çoklu regresyonda kullanılması, diğer değişkenlerin sabit tutulduğu ortamda, cinsel tatminin evlilik memnuniyeti üzerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Aynı zamanda cinsel tatminin evlilik memnuniyeti üzerindeki etkisinin cinsiyet ve eğitim ile de kontrol edildiği gözlemlenmiştir. Bu araştırma cinsel kalitenin farkındalığının artırılması yönünde alınacak bir aile danışmanlığının, Çin Ailelerinde evlilik sorunlarının çözümünde yardımcı olabileceğini göstermektedir (Guo ve Huang, 2005).

Tartışmalı durumlarda çiftlerin iletişim şekilleri evlilik memnuniyetinde güvenilir bir gösterge olarak tespit edilmiştir. Yapılan bir araştırmada, 15 yeni evli çift üzerinde, seks bağlantılı ya da seks bağlantısız konulardaki tartışmaların birbirlerinden bağımsız bir şekilde o andaki evlilik memnuniyetini belirleyip belirlemediği incelenmiştir. İletişim davranışları bir spesifik adaptasyon mekanizması kullanılarak kodlanmıştır; bu kodlama da “negatif davranış” ve pozitif davranış” kategorilerinden oluşmaktadır. Data çok kademeli (multilevel) modeli ile analiz edilmiştir. Seks bağlantısız tartışmalarda görülen negatif davranışların kendi raporlamalarında ilişki memnuniyeti ile anlamlı bir bağlantısı olmadığını göstermektedir. Diğer yandan,

kadınlar için, seks bağlantılı tartışmalarda gösterilen negatif davranışlar düşük seviyede ilişki memnuniyeti ile anlamlı bir bağ göstermiştir. Seks bağlantılı ve bağlantısız tartışmalar için, istatistiksel anlam belirlenememiş olsa da, pozitif davranışlar ilişki memnuniyeti ile pozitif yönde ilişkili görülmüştür. Sonuç olarak, yazarların bulguları evlilik içerisinde cinsel değişkenlerin önemine vurgu yapmıştır. İlâveten, yazarların çalışmaları evlilik fonksiyonelliği çalışmalarını evlilik çalışmalarında fayda sağlayacak önemli bir basamak olarak sunmaktadır (Rehman vd. 2011).

Kinsey tarafından evlilik uyumu ve cinsellik üzerine yapılan çalışma, en büyük çalışmaların başında gelir. 5.940 kadın arasında yapılan çalışmaya göre evli kadınların 99%'u ileri yaşlara oranla gençlik yıllarında kocaları ile daha fazla cinsel ilişkide bulunmuşlardır. İlerleyen yaşla birlikte bu oran 20%'ye kadar düşmüştür. Bu çalışmada kadınların evlenme yaşları ile orgazma ulaşmaları arasında yakın bir ilişki olduğu belirtilmektedir. 20 yaşından önce evlenenler cinsel ilişkide en az orgazm olanlardır. Evliliklerinin ilk yılında orgazm olmayan kadınlar bu grubun %34'lük kısmını oluşturmaktadır. 21-30 yaş arasında evlenen, orgazm olmayan kadınların oranı 22, 30 yaşından sonra evlenenlerde ise bu oran %17'ye düşmektedir (Abalı 2006). Huston ve ark. (1991) tarafından yapılan çalışmada evlilik uyumunun eşlerin cinsel ilişkilerindeki memnuniyetten önemli derecede etkilendiği, evliliklerinden memnun olmayan kadınların orgazm olma oranlarının %35, vajinal kuruluk yaşama oranının %68.1, ve cinselliklerinde ağrı yaşama oranının %30.1 olduğu belirtilmiştir. Evlilik ilişkisinin sürdürülmesini sağlayan en önemli etkenlerden biri, işlevleri dolayısıyla evlilik uyumudur. Fiziksel sağlık, evlilikte uyum ve evliliği olumlu değerlendirmeden pozitif yönde etkilenmektedir. Evlilikte yaşanan sorunlar, insanlar tarafından hayatlarındaki diğer sorunların da nedeni olarak görülmektedir. Geleneksel değerlerin tartışıldığı günümüzde, evlilik yaşantısında ne tür değişiklikler olduğu yönündeki merakın evlilik uyumunun araştırılmasında önemli olduğu düşünülebilir. Yapılan birçok çalışmada, boşanmaların çoğunlukla evliliğin ilk yıllarında ve çocuğu olmayan çiftlerde görüldüğü, dolayısıyla çocuğun evliliğin devamında etkili bir faktör olduğu ortaya çıkmaktadır (Houseknecht&Macke, 1981; Kitamura, Aoki vd. 1998; Spainer, Lewis ve Cole 1995).

1.2. CİNSELLİK KAVRAMI

Cinsellik kültürden kültüre, hatta aynı kültürde dahi ve insanın yaşam dönemi boyunca değişiklik gösterebilmektedir (Fracher ve Kimmel, 1995; Gölge, 2005). Kimi toplumlarda erotizm, kimilerinde ise üreme olarak algılanabilir. Cinsellik, algı ve tanımlarda farklılaşmasına rağmen insanlığın var oluşundan itibaren hep vardır ve çağlar boyu önemini hiç kaybetmemiştir. Cinsel sağlığın bozulması fiziksel sağlığı etkilemekle kalmaz, bununla birlikte ruhsal sağlığı, aile sağlığını ve sosyal sağlığı da etkiler, bozulmasına neden olur.

Cinsellik doğum öncesinden başlar ve ömür boyu devam eder. Söz konusu olan cinsellik ise arzu, haz, aşk, üreme ve yakınlık akla ilk gelen kelimeler arasındadır. Cinsellik birçok faktöre göre şekillenir. İnsanların kişilikleri, inanışları, tutumları, değerleri, fiziksel görünüşleri, duyguları, davranışları, sevdikleri ve sevmedikleri şeyler bu faktörlerden bazılarıdır. Kültürel ve ahlaki faktörlerden etkilenir. Doğum öncesinde başlar ve ömür boyu devam eder. Üremeyi, cinsel zevk almayı ve zevk vermeyi içerir. Cinsellik duyu temelli bir deneyimdir ve yalnızca cinsel organları değil, tüm bedeni ve aklı içerir (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, 2008; Parrinder, 2003) İnsanın bireysel varlığını sürdürmek için cinselliğin yaşamsal bir fonksiyonu olmasa dahi, yaşam kalitesini oluşturan unsurlar arasında oldukça önemli bir yeri vardır.

Cinsellik deneyime bağlı olarak değişebilir. Bazen zorunluluk dolayısıyla çekince ve tikslenme kaynağı olarak, bazen de romantik, keyifli, hoş, sıcak bir yaklaşım olarak yaşanabilir. Bedensel, psikolojik ve sosyal şartlar insan davranımı ve cinselliğini etkiler. Cinsellik denince akla iki kişinin sevişmesi gelir ancak cinsellik çok boyutludur (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, 2008).

Cinsellik, sinirsel, fizyolojik, hormonal, psikolojik yönleriyle, insan cinsel yaşamının topluluğunu ifade eden bir fonksiyondur (Poroy, 2000). Cinsellik, insanın varoluşunun kaynağı ve doğumdan ölüme kadar hayatın içinde olması nedeniyle önemli bir yer tutmaktadır. İnsan aktif bir şekilde cinsel yaşama sahip olsa da olmasa da cinsellik günlük duygu ve düşüncelerin bir parçasıdır. Hayallerin, rüyaların. Korkuların ve kaygıların temelinde rol oynayan önemli faktörlerden biridir. (Şentürk, 2006).

Dünya Sağlık Örgütü (2010)'ne göre cinsellik; fiziksel, duygusal, entelektüel ve sosyal yönlerin kişiliği, iletişimi ve aşkı zenginleştirici etkilerinin bileşiminden oluşur. Herkesin cinsel ilişkiyi zevk için ya da üreme amacıyla yaşama hakkı ve cinsel bilgilere

ulaşma vardır. Cinsel bir varlık olarak insanın sadece bedensel değil; duygusal, düşünsel ve toplumsal bütünlüğü sağlayan, kişilik gelişimi, iletişim ve sevginin paylaşımını olumlu yönde zenginleştiren ve arttıran sağlıklılık halidir. Cinsellik; psikolojik, sosyal, ekonomik, politik, kültürel, hukuki, tarihi, dini, biyolojik ve ruhsal faktörlerden etkilenmektedir (World Health Organization, 2010) İncesu'ya göre; “cinsellik hem en çok merak edilen, hem de en çok yasaklanan, hem en çok konuşulan hem de aslında hiç konuşulmayan, çok bilindiği iddia edilen ama aslında çok az bilinen, bir yanda övülen diğer yanda ise aslında çok utanılan bir konu olması nedeniyle zorlu bir konudur”(Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, 2008).

Biyolojik, psikolojik, sosyal yönleri olan, iki insanın uyum içerisindeki beraberliklerini ve cinsel doyumunu içeren, değer yargıları, sosyal kurallar ve tabularla belirlenmiş, özel bir yaşantı cinsellik olarak adlandırılır. Yoğun haz duygularıyla ilişkilidir fakat bununla birlikte haz almaya yönelik her davranışın cinsellik içerdiğini söylemek mümkün değildir. Temelde cinsellik fiziksel seksten ötede bir anlama sahiptir (Aydın, 1998). Sentilhes (1972) cinsellik kavramının, duygularla aklın birlikte kullanılması ile gerçek anlamını bulabileceğini ifade etmiştir. Böylece insanın cinsellik anlayışı, hayvanlarda bulunan cinsel içgüdüden farklılaşarak duygu ve düşüncelerin bir arada bulunduğu bir hal alır. Cinsellik yaşamın her alanında örneğin; sosyal ve ekonomik alanda, dinde, sanatta çok boyutlu bir kavram olarak görülmekte, toplumun yasal ve ahlaki kuralları olarak farklı biçimlerde ortaya çıkmaktadır (Arat, 1995).

Cinsel yakınlık, düşünsel, duygusal ve davranışsal olarak iki insan arasında meydana gelen bir etkileşimdir. Düşünsel (bilişsel) boyutta, bireyin kendisini bir başkasına açma kararını vermesi vardır. Duygusal boyut, bir başkasına sevgi duyma, güvenme, onu koruma, düşünme ve merak etme, benzerlik ve farklılıklarını keşfetme arzusudur. Davranışsal boyutta ise, fiziksel yaklaşma, bakma, dokunma, gülümseme gibi yüz iletişimi, sarılma, öpme ve sevişme isteği ön plana çıkar. Görüldüğü gibi, bireyin kendisini, duygu, düşünce ve bedenini, iç dünyasını bir başkasına açması yakınlık kurmaktır. Cinsellik ve ilişkiler sayesinde insan sevmeye değer olduğu duygusunu yaşar (Kayır, 2001).

Taşçı (2001) cinsel yönden sağlıklı kişinin ve toplumun özelliklerini şu şekilde sıralamıştır; sevmeye, sevgisini gösterebilme ve gösterilen sevgiyi algılayabilme kapasitesine sahip, saygı, hoşgörü ve güven duygularına sahip olup, bunları davranış

biçimi haline getirmiştir. Kendisine ve başkalarına karşı olan sorumluluklarını bilir ve bunları yerine getirmeye çalışır. Cinsel arzularını gidermek için uygun şartları ister ve gerektiğinde cinsel arzularını bastırabilirler. Kendisinin ve karşı cinsin temel bedensel yapısını ve özelliklerini bilir. Bu konular hakkında yanlış fikirlere sahip değildir. Cinsellikle ilgili problemleri nasıl çözüme kavuşturması gerektiğinin farkındadır. Kendisine ve yakınlarına yönelik oluşabilecek cinsellikle alakalı tehlikeleri bilir, bunları önlemek amacıyla tedbirler alır. Gençler, sağlıklı cinsel duygularla yetişmiştir. Enerjilerini, cinsel tatmin arayışları yerine; gelişmek, ilerlemek ve üretmek için harcarlar. Cinsel ihtiyaçları için ahlaki değerlere sahiptir. Sevgi, saygı, hoşgörü ortamıyla örülü kendilerine ve çocuklarına karşı sorumluluklarını bilen, sağlıklı aile yapısı mevcuttur.

Cinsel yaşantılar ile kişilik özellikleri arasında bir ilişkinin olduğu yönünde açıklamalar mevcuttur. Yapılan araştırmalar, aktif, ümitli, konuşkan, impulsif, sosyal kişilerin cinsel istek ve doyumlarının daha fazla olduğu; kuralcı, daha az sosyal, ciddi ve davranışlarını kontrol altında tutan bireylerin ise cinsel istek ve doyumlarının daha düşük olduğunu göstermektedir. (Eysenck, 1971; Kaplan ve Sadock, 1989).

1.2.1.Psikolojik Kavram Olarak Cinsellik

Konusu cinsellik olan her disiplinin (biyoloji, antropoloji, sosyoloji, psikoloji gibi) tüm bu yönleri ile cinselliği ve işlevini tanımlamada, cinsel gelişimi, farklılıkları ve davranışları anlamada çeşitli yaklaşımları bulunmaktadır (Hogben ve Byrne, 1998; Andrews, 2005).

Freud'a Göre; Sigmund Freud'un psikanalitik kuramı, cinsel davranışları açıklamaya çalışan ilk kuramdır. Cinselliği psikolojik açıdan değerlendiren Freud, kuramında insanın çeşitli gelişim dönemleri olduğundan bahsetmiş ve cinsel kimlik gelişimi bakımından 3-5 yaş arasındaki dönemin önemli olduğunu ifade etmiştir. Bu kuram, Yunan mitolojisindeki babasını öldürdükten sonra annesiyle evlenen Teb Kralı'ndan ilham alınarak oluşturulmuştur. Psikanalitik kurama göre; çocuklar ebeveynleriyle yaşadıkları çatışmaları ve kıskançlık duygularını (Oedipus ve Elektra kompleksi) çözerek cinse bağlı kimliklerini kazanmaktadır. 3-5 yaşlarındaki erkek çocuk annesine karşı

duyduğu cinsel yakınlık sonucunda annesini babasından kıskanmakta (Oedipus kompleksi), daha sonraki yaşlarda bu çatışma ortadan kalkmakta ya da bastırılarak ileri ki yaşlara kişiliği etkileyen bir faktör olarak taşınmaktadır. Yaşanan bu durumun kız çocuklarındaki karşılığı ise Elektra kompleksi'dir (Barut, 2004; Geçtan, 1993; Selçuk 2000). Her iki cinste, yaşamın ileri dönemlerinde ortaya çıkabilecek cinsel sorunlar, bu çatışmaların çözümünün yetersiz olmasından ya da bireyin psikoseksüel gelişim dönemlerindeki aksaklıklardan kaynaklanmaktadır. Örneğin, 3-5 yaşlarında babası ile cinsel ilişkiye girmek isteyen, annesini rakip olarak gören fakat aynı zamanda annesinin cezalandırmasından korkan kadın, cinsel uyarılma/orgazm gücünü yaşayabilir. Yaşadığı çatışmayı, yetişkin hayatta babasını sembolize eden kocasına yansıtarak kocası ile olan ilişkisinde orgazma ulaşmamayı, annesiyle girdiği mücadeleyi kazanmak olarak sayar (Çeri, Yılmaz ve Soykan, 2008). Freud'un cinsellik için önemli olan bu yaklaşımı uzun yıllar etkisini sürdürmüş, 1960'lı yıllardan sonra yerini sosyal, davranışsal ve bilişsel öğrenme kuramlarına bırakmıştır (Hogben ve Byrne 1998; Barut, 2004; Aydın, 2000).

Freud'un psikoseksüel gelişim evreleri şöyledir:

1. Oral Dönem
2. Anal Dönem
3. Fallik Dönem
4. Gizil (Latent) Dönem
5. Genital Dönem

Erikson'a Göre; Freud gibi Erik H. Erikson da kişilik gelişimini belirli dönemler içinde ele alır. Fakat Erikson bireyin cinsel gelişimini değil de onun sosyal gelişimi üzerinde durur. Bu nedenle kuramı, psikososyal kuram olarak adlandırılmıştır. Üst benliğin ortaya çıktığı dönem olan altı yaş civarında, Freud'un kişilik gelişimi tanımları son bulmaktadır. Psikanalitik kurama göre; bu dönemlerde yetişkin kişiliğinin temel özellikleri son halini alır. Fakat Erikson, kişilik gelişiminin yaşam boyu devam ettiğini öne sürmektedir (Boeree, 2014). Erikson'a göre, insan diğer insanlarla etkileşim halinde olduğunda gelişir ve sosyal çevre içinde bulunan ebeveyn, öğretmen ve arkadaşlar çocuğun psiko-sosyal gelişimi için önemli gerekli bir rol oynamaktadır. Kişilik

gelişiminde sosyal çevreye verilen önemin yanı sıra, biyolojik temeli olan, doğuştan getirilen bazı özelliklerin de üzerinde duran Erikson, epigenetik bir temel ile kişilik gelişimini açıklamaktadır. Epigenetik kavram; gelişmekte olan herhangi bir şeyin bir planı olduğunu vurgular ve bu kurama göre, kişilik gelişimi ile anne karnındaki bebeğin gelişimi benzerlik göstermektedir. Bebeğin doğum öncesi dönemde organlarının belirli bir süreç içinde oluşup meydana gelmesi gibi, kişilik gelişimi de belirli zaman dilimi içinde, kademeli bir oluşum (epigenesis) içinde şekillenir. Buna göre, temelleri biyolojik olarak atılmış, hiyerarşik bir sıra ile kişilik gelişimi dönemleri ortaya çıkmaktadır (Fleming, 2014).

Erikson, insan yaşamında belli başlı sekiz kritik dönemin olduğunu öne sürmektedir. Her dönemde de atlatılması gereken bir kriz ve çatışmadan ibarettir. Bu gelişim dönemlerinde karşı karşıya kalınacak olan karmaşaların bir felaket olmadığı, bireyin potansiyellerini gerçekleştirebilmesi adına hassas bir dönüm noktası olduğunu belirtir. Birey bu karmaşalarla ne kadar iyi baş edebilirse o kadar sağlıklı bir kişilik geliştirebileceğine inanılır. Böylece birey daha sonraki gelişim dönemlerinde karşısına çıkabilecek engeller ve karmaşalarla baş edebilmek için sahip olması gereken donanımı kazanmış olmaktadır (Öztürk, 2006)

Erikson'un gelişim evreleri şunlardır:

1. Temel güvene karşı güvensizlik (0-1 yaş),
2. Özerkliğe karşı kuşku ve utanç (2-6 yaş),
3. Girişimciliğe karşı suçluluk (4-6 yaş),
4. Çalışma ve başarılı olmaya karşı aşağılık duygusu (7-11 yaş),
5. Kimliğe karşı kimlik bocalaması (12-17 yaş),
6. Yakınlığa karşı yalıtılmışlık (Genç yetişkinlik)
7. Üretkenliğe karşı durgunluk (Orta yetişkinlik)
8. Bütünlüğe karşı umutsuzluk (İleri yetişkinlik)

1.2.2. Toplumsal Olarak Cinsellik;

Biyolojik düzeyde cinsellik; üreme ile nesillerinin devamının sağlanması, psikolojik düzeyde; sevme, sevilme, cinsel ilişkiden haz alma gibi bireyin temel

ihtiyaçlarının doyrulması ile ilgilidir. Toplumsal düzeyde ise cinselliğin, toplumun değer yargıları ve yasal kuralları, farklı cinse verdiği roller, insanların yaşam biçimleri, cinselliğe bakıŐları, eş seçimleri ve evlenme tercihleri ile ilişkili olduğu görülmektedir (Schuiling ve Likis, 2011; Barut, 2004).

Bireyin cinselliğini ifade etme durumu tüm bu düzeylerde, doğumdan ölüme kadar devam eden bir süreçtir. Etik, kültürel, ahlaki ve manevi etkenler bireyin cinselliğini farklı zamanlarda farklı Şekilde ifade etmesine neden olabilmektedir. Buna ek olarak her bireyin cinselliğe verdiği önem ve cinselliği ifade etme Őekli kendine özgüdür ve cinsellik geliŐimsel (yaş, ocuk sahibi olma, infertilite), sosyokültürel ve sağlık ile ilişkili faktörlerden etkilenir (Schuiling ve Likis, 2011).

1.2.3. Cinsellikte Farklı Bakış Açıları

Cinsellik, biyolojik, psikolojik, sosyal, kültürel, geleneksel, ahlaki, dini, antropolojik, politik ve ekonomik boyutları olan karmaşık bir bütündür.

Biyolojik bakış açısı: Cinsellik, temel bir içgüdüdür. Biyolojik açıdan, insanoğlunun varoluŐundan gelen bir güdü olarak tanımlanır. Cinsel iŐlevler, baŐta merkezi sinir sistemi, beş duyu ve genital organlar olmak üzere tüm bedeninin katıldığı ve bedenimizin ürettiği 30'dan fazla hormon ve kimyasal maddenin karmaşık bir etkileşimi ile yürütülen bir süreçtir. Bu nedenle baŐta hastalıklar, kullanılan ilaç ve maddeler ile bedenimizi etkileyen her etken ile gebelik, menopoz, ergenlik gibi her dönemsel durum cinselliğimizi de etkileyebilir. Sonuç olarak, sağlıklı ve mutlu bir cinsel yaşam için mutlaka sağlıklı işleyen bir beden gerekir.

Psikolojik bakış açısı: Sağlıklı bir Şekilde yaŐayabilmek için gerekli altyapıyı, sağlıklı biçimde işleyen bir beden cinselliği sağlar. İnsan psikolojisi, o cinselliğin kiminle ve nasıl yaŐanacaĐını, nerede, ne zaman ve nasıl olacağını, nasıl uyarılıp nasıl doyuma ulaŐacaĐını belirler. Cinsel iŐlevler, esas olarak merkezi ve periferik sinir sistemi tarafından yönetilmektedir, insan psikolojisini oluşturan temel tutumlar, kişilik özellikleri, duygular, bilişsel iŐlevler, geçmiş yaşantılar, travmalar, öĐrenilmiŐ davranış modelleri vb. cinselliğe yaklaŐımımızı ve seçimlerimizi de belirler.

Sosyokültürel bakış açısı: Cinsel tutum ve davranışlarımızı belirleyenler; bireylerin yetiştiği ve içinde yaşadığı aile, yakın çevre, alt kültür ve toplumsal yapı, dini inanç, gelenekler ve ahlaki tutumlardır. Çoğu zaman cinsel işlev bozukluğunun ortaya çıkmasında başlıca rolü sosyokültürel nedenler oynayabilmektedir. Örneğin, vajinismusun muhafazakar toplumsal yapı, bekaret ve namus gibi geleneksel değer yargıları, aşırı acı, kanama ve ilk gece korkuları gibi cinsel mitler ile cinselliğin yasaklandığı, rahatça konuşulmadığı, cinselliğe yönelik olumsuz tutumların sergilendiği tutucu aile ortamlarında yetişme vb. unsurlardan kaynaklandığı bilinmektedir. (Coleman, 2007; World Health Organization, 1975-2006; World Association for Sexual Health, 2008)

1.2.4.Cinsel İşlev Bozukluğunun Eş İlişkilerine Yansıması

Cinsel ilişkinin istenilen düzeyde olması durumunda çiftleri anksiyeteden uzaklaştıkları, birbirlerine yakınlaştıkları, sıcaklık, sevgi ve koruma hislerinin meydana geldiği bir duygulanım oluşabilmektedir. Cinsel ilişkide ortaya çıkabilecek aksaklıklar ise, sevlilmeme korkusu, doyum eksikliği, izolasyon, çekilme, anksiyete, güçsüzlük deneyimi, sıkılganlık, gerginlik, erkeklik/kadınlık rollerini algılamada değersizlik hissi veya radikal olma gibi sonuçlara neden olabilmektedir (Dokur ve Profeta, 2006).

Cinsellik, psikolojik, sosyal ve biyolojik değişkenlerin etkileşimi içinde şekillenmekte ve bu bileşenlerden birinde meydana gelebilecek ketlenmeyle işlevselliğini yitirebilmektedir. Cinsel işlev bozukluğu, aile ve evlilik terapistleri tarafından ilişkilerdeki bozulmanın sonucu olarak ortaya çıkan bir semptom olarak değerlendirilmekte, terapinin kapsamı içinde cinsel işlevle ilgili olan alan göz ardı edilebilmekte, cinsel işlev bozukluğu alanında çalışan terapistlerin ise araştırmalarda olguları tek başına ele alma eğiliminde olduğu görülmektedir. Çiftlerin birbirleriyle olan iletişimleri, duygu ve düşünce alanında yakınlaşma ve paylaşımları, cinsel sorunun türü ne olursa olsun, göz ardı edilmemesi gereken bir noktadır (Işıklı, 1993).

Aydın (1998) cinsel işlevlerin, biyolojik, psikolojik ve sosyolojik etkenlerden etkilenebileceğini ifade etmektedir. Cinsel ilişki ile ilgili problemlerin birçok sebebi ve boyutu vardır ve insanların yakın ilişkilerini birçok yönden etkileyebilir. Cinsel sorunlar, insanları en fazla mutsuz eden sağlık sorunlarının başında gelmektedir.

Dolayısıyla genel sağlık açısından cinsel sağlık, toplumu en fazla ilgilendiren konulardan biridir.

DSM-V-TM'de cinsel işlev bozuklukları başlıca on başlıkta ele alınmıştır: (1)Geç boşalma, (2)sertleşme bozukluğu, (3)kadında orgazm bozukluğu, (4)kadında cinsel ilgi/uyarılma bozukluğu, (5)cinsel organlarda – pelviste ağrı/ie girme bozukluğu, (6)erkeklerde dūřuk cinsel istek bozukluğu, (7)erken boşalma, (8)maddenin/ilacın yol açtığı cinsel işlev bozukluğu, (9)tanımlanmış diğer bir cinsel işlev bozukluğu ve (10)tanımlanmamış cinsel işlev bozukluğu.

Cinsel ilişkiden alınan doyumun, ilişki bağlarının kuvvetli hale gelebilmesi ve cinsel paylaşımların bireyi mutlu edebilmesi açısından önemli olduğu dūřunülebilir. Cinsel işlevlerde bir problem yaşanmaması halinde bunun evliliğe olumlu bir katkısının olduğu fakat cinsel işlevlerde sorun olması durumunda, evlilik üzerinde bir hayli gūl ve negatif bir etkisinin olduğu, evlilik içindeki yakınlığı ve olumlu duyguları tükettiği ne sürülmektedir (McCarthy, 1997).

Dunn, Croft ve Hackett (2000), toplumun geneline bakıldığında cinsel problemlerin bir hayli yaygın olduğunu, bireylerin psikolojik durumları, sosyal işlevleri ve bedensel sağlıkları ile bunun ilişkili olduğunu ifade etmektedir. Cinsellik, bireylerde zedelenme ve benliğin sınırının kaybı gibi korkuları içermeyen sağlıklı bir kişilik yapısında yaşanabilir. Evlilikte cinsel yaşamı çiftin genel iletişiminden ayrı dūřunmek mümkün değildir.

Yapılan bir araştırmada kadınların %20'si, erkeklerin de %29'u evliliğin amacının cinsel gereksinimleri sağlamak olduğunu belirtmişlerdir (Ekşi, 2005). Cinsel yaşamları aktif bir Şekilde devam etmeyen çiftlerin evliliklerinin mutsuz olduğu, boşanma ihtimallerinin yüksek olduğu ve paylaşımlarının az olduğu belirtilmektedir (Donnelly, 1993). Bireylerin sağlıklı cinsel yaşamlarının devamı için ve ilişkilerinden cinsel doyum alabilmeleri cinsel bozuklukların tedavi edilmesi ya da bireylerin cinsel işlev sorunları yaşamamaları için önleyici çalışmaların yapılması gerekir.

1.2.5.Cinsel Davranışlar Ve Cinsel Yakınlıklar

Cinsellik, insanların birbirini öpmesi, birbirine dokunması ve vücutlarının farklı Şekillerde uyarılmasıyla yaşanabilir. İnsanların cinsel olarak kendileriyle ve diğer

insanlarla isteyerek ve onay alarak gerçekleştirdikleri eylemler, cinsel davranışlar ve deneyimler olarak adlandırılır. Cinsel yakınlıklar, cinsel davranışların dışında sarılmak, sohbet etmek, erotik öyküler okumak ya da şakalar yapmak, masaj yapmak, karşılıklı beğenme, aşık olmak, birlikte olmaktan mutlu olma ve bu konuda hayaller kurma ile yaşandığı gibi sadece bir bakışmayla bile yaşanabilir. İnsan cinselliği bir yaşam dürtüsü olarak sürer ve tek bir şekle uymaz. İnsanlar cinsel dürtü, güç, tercih ettikleri cinsel anlatım ve doyum açısından birbirinden farklılaşmaktadır. Bu farklılıkların belirleyicileri ise kişinin içinde bulunduğu kültür, yaşam koşulları, toplumdaki ilişkileri, cinsiyeti, yaşı, yaşamı boyunca gelişen cinsel deneyimlerdir. Cinsel yaşamlarının sağlıklı olması konusunda bireylerin yüklenildiği sorumluluklar vardır. Bu sorumluluklar çiftler arasında eşit bir şekilde paylaşılmalıdır. Çiftlerin sağlıklı bir cinsel yaşamda yerine getirmeleri gereken sorumluluklar:

- Cinsel davranışlarında birbirinin onayını alır,
- Onay almak için hiçbir zaman baskı uygulamaz,
- Birbirlerine sadık kalır,
- Eşinin/sevgilisinin haz almasına özen gösterir,
- Eşini/sevgilisini fiziksel ve ruhsal zararlardan korur,
- Birbirlerini cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlara ve istenmeyen gebeliklere karşı korur,
- Yapmak istediği ve istemediği davranışlar konusunda açık olur,
- Birbirlerinin sınırlarına saygı gösterir,
- Davranışlarının sorumluluklarını üstlenirler (Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği, 2008).

1.3. CİNSEL UYUM

Evlilikte ilişkinin önemli yanlarından biri de cinselliktir. Cinsellik ve evlilik tek başlarına ve birbirleriyle etkileşimleri açısından incelenmesi gereken önemli konulardır. Yapılan araştırmalar, evliliğin üzerinden birkaç yıl geçtikten sonra cinselliğin evlilikteki doyum için öneminin ortaya çıktığını göstermektedir. Araştırmada, ilişkiyi kimin başlattığının ve çiftlerin cinsel ilişkiyi başarılı bir şekilde tamamlayıp tamamlayamamalarının üzerinde durulmuştur. Bunun sonucunda evlilikteki mutluluk ve

cinsellik arasındaki ilişkinin beklenenden daha komplike olduğu görülmüştür (Huston ve Vangelisti, 1991).

Rust ve arkadaşları tarafından yapılan bir çalışmada, evlilikte mutsuzluk ve cinsel işlev bozuklukları arasındaki ilişki araştırılmıştır (Rust, Golombok ve Collier, 1988). Evlilikte mutluluk ve cinsellik arasındaki ilişkinin, kadınlara oranla erkeklerde daha güçlü olduğu bulunmuştur. Bu çalışma, yüz altmış beş erkek ve kadın denekle yapılmış ve bu çalışmada tıbbi geçmiş, yaşamda karşılaşılan güçlükler, yaşam tecrübeleri, evlilikte uyum ve cinsel işlevle ilgili etmenler incelenmiştir. Cinsel doyum, çiftlerin bunu algılayış şekilleri ve cinsel ilişki sıklığı gibi faktörlerin belirgin bir şekilde evlilikte mutluluk ile doğru orantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Buna karşılık, cinsel ilişki sıklığının ve doyumun azalmasının, olumsuz duygusal tepkilerin artışının evlilikte mutluluğun azalmasına yol açtığı görülmüştür. Çiftler arasında konuşulmayan istek ve tercihler, cinsel alanda doyumsuzluğa neden olmakta ve bu durum uzun yıllar sürebilmektedir (Morokqff ve Gilliland, 1993).

Yeterli doyum, karşılıklı isteklerin uyuşması ve dikkate alınması ile elde edilebilecektir (Işıkli, 1993) Çiftlerin birbirleriyle olan ilişkilerinin, ilişki kalitelerinin ve evlilik doyumlarının cinsel doyum düzeyleri üzerinde etkisi olduğu bildirilmiştir (Frank, Anderson ve Rubinstein, 1979; Schenk, Pfrang ve Rausche, 1983) Evlilikte çiftlerin genel iletişimleri ve cinsel yaşantıları birbirleri ile ilintilidir. Bu sebeple eşler arasında meydana gelebilecek çatışmaların ve iletişim problemlerinin cinsel işlevi etkilemesi kaçınılmazdır. Cinsel işlevin etkilenmesi de duygusal uzaklaşmalara ve çatışmalara neden olmaktadır.

Cinsellik, haz almaya yönelik davranışların tamamını kapsamasa da fiziksel seksten daha ileri bir manaya gelmektedir. Biyolojik, psikolojik ve sosyal olarak bir bütün olan insanın tüm yönleri ile etkileşim halindedir, cinsellik. İki yetişkin arasındaki ilişkinin özel bir konumu olarak ele alınan cinsel yaşam, kişiliğin tüm yönleriyle ilişkilidir. Benlik kavramı, beden ve benlik algısı, bunların ışığında, kendisi ve eşini, karşılıklı rolleri algılayışı, tutumları önem kazanmaktadır. Gelişimin sağlıklı bir şekilde tamamlanmasıyla gerçekleşen, uzlaşmış bir kimlik içinde cinsellik doyumlu yaşanabilir (Ercan, Gülçat ve ark., 2006; Aydın, 1991). Eşlerin cinsel yönden uyumlu bir şekilde birlikteliklerini sürdürmeleri, evliliğin amaçlarından biridir. Dolayısıyla cinsel ilişkinin olmadığı evliliklerin katlanılabilir olması mümkün değildir (Farrag, 1945).

1.4. CİNSEL DOYUM

Cinsellikte doyum, karşılıklı olarak istenen ve yanıtlanan her temasla meydana gelebilir. Bireylerin kendilerini ve partnerlerini zorlamadan, cinselliklerini kendi istek ve arzularına göre yaşamaları, duygusal açıdan sağlıklı bir cinselliktir. Bir eşle yaşanan cinsellikte, çiftlerin yaşananları onaylaması ve aynı duyguları paylaşmaları gerekmektedir. Bir ilişkide bunların gerçekleşebilmesi; çiftlerin cinsel açıdan birbirlerine kendilerini ifade etmeleri ile mümkündür. Cinsel davranışların iletişimle ilgili davranışları içermesi, yakın ilişkiler için önemli bir bileşendir. İlişki içinde meydana gelen bu belirsiz öz cinsel davranışlar ile cinsel doyum arasında ilişki olduğu görülmektedir. Kişilerarası ilişkilerin cinsel görünüşüne temel olan cinsel doyumun genellikle ilişkilerin içinde de olduğu ifade edilir (La France ve Betty, 2010).

Literatüre bakıldığında doyum bir mutluluk düzeyi olarak tanımlanmaktadır (Collard, 2006). Bununla birlikte iyi oluş halinin sürekli olarak devam etmesi de doyum olarak tanımlanır(Ward, Lundberg, Zabriskie ve Berrett, 2009). Bireylerin, ilişkilerinin cinsel görünümünden duydukları hoşnutluk düzeyi ve mutluluk da cinsel doyum olarak adlandırılmaktadır. (Sprecher, Cate, Harvey ve Wenzel, 2004). Bilim adamlarının cinsel doyumun tahmin edilmesiyle ilgili farklı bakış açılarına rastlanmıştır. Bunlardan biri Luft'un (1969) öz farkındalık modeli ile Metts ve arkadaşlarının (1989) yakın ilişkilerde iletişim ve cinsellikle ilgili çalışmalarının bir araya getirildiği bakış açısıdır. Bir diğeri ise sosyal değişim olarak adlandırılan, cinsel davranışların nasıl olması gerektiği ile ilgili bakış açısıdır (Herold ve Way, 1988; Yelsma, 1986).

1.5. ARAŞTIRMANIN AMACI

Literatüre bakıldığında, evlilik uyumu ile cinsel doyum arasında bir bağlantı olabileceği düşünülmektedir. Evli çiftler üzerinde yapılan ve bu konuda literatür taranarak araştırılmaya başlanan konu üzerine bir çalışma yapılmıştır ve kişilerin yaş, cinsiyet, ekonomik durum, gelir düzeyi, evlilik süresi gibi faktörler göz önüne alınmıştır. Daha önce yapılan literatür çalışmalarına dayanarak aşağıda ki hipotezler doğrulanmaya çalışılmıştır.

- 1) Evlilik uyumu ve cinsel doyum arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 2) Yaş, eğitim durumu, iş durumu, evlilik süresi, eğitim düzeyi ve sosyoekonomik düzey ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 3) Anksiyete ve depresyon düzeylerinin evlilik uyumu ile anlamlı bir ilişkisi var mıdır?

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu araştırmada evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişkinin araştırılması hedeflenmiştir.

2.1. ÖRNEKLEM

Bu çalışmaya 107 kişiden oluşan evli bireyler katılmıştır. İşleme kriterleri en az 18 yaşında olmak, evli olmak, soruları anlamaya engel mental ve fiziksel rahatsızlığı olmamak olarak belirlenmiştir. Kişiler snow ball sampling (Kartopu Örneklem) yöntemiyle saptanmıştır. Çalışmaya katılım ve verilerin yayınlanması konusunda katılımcılara sözel bilgilendirmede bulunulmuş ve onayları alınmıştır. Örneklem grubu İstanbul'da ikamet eden bireylerden oluşmuştur. Cinselliğin ölkemizde hala tabu olması nedeniyle birçok evli kadın-erkek çalışmaya katılım sağlamak istememiştir. 132 evli bireye ulaşılmış fakat Cinsel Yaşantılar Ölçeği'nin cevaplanmaması nedeniyle 25'i çalışmaya dahil edilememiştir.

2.2. ARAşTIRMADA KULLANILAN ÖLÇEKLER

Araştırmada Demografik Soru Formu, Beck Anksiyete Ölçeği, Beck Depresyon Envanteri, Evlilik Yaşam Ölçeği, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği kullanılmıştır.

2.2.1 Demografik Soru Formu

Demografik soru formu araştırmacı tarafından geliştirilmiş olup, örneklem grubuna ilişkin demografik özellikleri saptayabilmek amacıyla oluşturulmuştur. Bu formda katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi gibi demografik özelliklerinin yanında; evlilik süresi, ocuk sayısı gibi ilişkinin özellikleriyle ilgili sorular yer almaktadır.

2.2.2 Beck Depresyon Envanteri

Beck depresyon envanteri (BDE), Beck ve ark. tarafından adolesan ve erişkinlerde depresyonun davranışsal bulgularını ölçmek amacıyla 1961 yılında geliştirilmiştir. Depresyon şiddetini ölçmek, hastalığı tanımlayabilmek ve tedavi sonucu oluşan değişimleri takip edebilmek amacıyla tasarlanmıştır. Depresyona özgü davranışlar ve semptomların tanımlandığı cümlelerden meydana gelen 21 maddelik bir ölçektir. Bunlar; duygu durumu, kötümserlik, başarısızlık duygusu, doyumsuzluk, suçluluk duygusu, cezalandırılma duygusu, kendinden nefret etme, kendini suçlama, kendini cezalandırma arzusu, ağlama nöbetleri, sinirlilik, sosyal içedönüklük, kararsızlık, bedensel imge, çalışabilirliğin ketlenmesi, uyku bozuklukları, yorgunluk, bitkinlik, iştahın azalması, kilo kaybı, somatik yakınmalar, cinsel dürtü kaybıdır. Her bir cümleye 0-3 arasında numara verilmiştir ve maddeler hafif formdan şiddetli forma göre sıralanmıştır. Hastalardan son zamanlardaki durumlarını en iyi şekilde tanımlayan ifadeyi işaretlemeleri istenmektedir. Maddelerin toplam puanı sonucu göstermektedir. Ölçeğin tamamı 1978 yılında revize edilmiş ve hastalardan içinde buldukları an dahil son bir haftalarını içerecek şekilde durumlarını işaretlemeleri istenmektedir. Ölçek orijinalinde, klinisyenin hastaya yüksek sesle okuması şeklinde tasarlanmış olmasına rağmen daha sonra kendini değerlendirme ölçeği olarak uygulanmaya başlanmıştır. Ölçeği doldurma süresi yaklaşık 15 dakikadır. Fakat bu süre hastanın eğitim durumuna göre değişiklik göstermektedir. 0-9=Minimal,10-16= Hafif, 17-29= Orta, 30-63= Şiddetli, şeklinde yorumlanmaktadır. Ölçek Türkçe'ye BDE ve Beck Depresyon Ölçeği (BDO) adıyla iki ayrı form olarak çevrilmiş, geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlaması 1980 yılında Buket Tegin tarafından yapılmıştır. Ölçeğin basit bir dile sahip olması, hasta tarafından doldurulması ve skorlamanın kolay olması avantajken; adolesanlarda, kadınlarda, yaşlılarda, düşük eğitim düzeyine sahip bireylerde ve beraberinde psikiyatrik rahatsızlıkların var olması halinde olduğundan daha yüksek skorların işaretlenmesi de dezavantaj olarak karşımıza çıkmaktadır.

Türkçe formun geçerliği; Beck Depresyon Ölçeği ile Depresyonda Bilişsel Tepkiler Ölçeği puanları arasındaki korelasyon katsayıları normal deneklerde .20, depresif deneklerde .52 ve şizofrenik deneklerde .33 olarak bulunmuştur (Savaşır ve Şahin,

1997) Türkçe formun güvenilirliği; Ölçeğin iki yarım test güvenilirlik katsayısı öğrenci grubu için .78, depresif hastalar için .61 olarak saptanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı .65 olarak bulunmuştur.

2.2.3. Beck Anksiyete Envanteri (BAE)

Beck ve arkadaşları tarafından 1988 yılında geliştirilen Beck Anksiyete Envanteri kişinin yaşadığı anksiyete belirtilerinin sıklığını ölçmek üzere hazırlanmıştır. BAE, 21 maddeden oluşan, 0-3 arası puanlanan Likert tipi bir ölçektir. Her madde için “Hiç”, “ Hafif derecede”, “Orta derecede” ve “Ciddi derecede” seçeneklerinden birinin seçilmesi ve işaretlenmesi istenir. Verilen cevaplara 0 ile 3 arasında değişen puanlar verilir. Puan ranjı 0-63'tür. Ölçekten alınan toplam puanların yüksekliği, bireyin yaşadığı anksiyetenin şiddetini gösterir.

Ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenilirlik çalışması 1993 yılında Ulusoy tarafından, Türkçe'ye uyarlaması da Ulusoy ve ark. (1998) tarafından yapılmıştır. Türkçe formun geçerliliği; Ölçeğin Otomatik Düşünceler Ölçeği ile korelasyonu, .41, Beck Umutsuzluk Ölçeği ile .34, Beck Depresyon Envanteri ile .46, Durumluk Kaygı Envanteri ile .45 ve Sürekli Kaygı Envanteri ile .53 olarak bulunmuştur. Yapılan analizler sonucunda ölçeğin anksiyeteli grubu, diğer tanı gruplarından (depresyon, karışık ve karşılaştırma gruplarından) anlamlı olarak ayırt edebildiği belirtilmektedir. Türkçe formun güvenilirliği; Toplam 177 psikiyatrik hastadan oluşan bir örneklem üzerinde yapılan çalışmada ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı, .93 olarak bulunmuştur. Madde-toplam puan korelasyon katsayıları ise .45 ile .72 arasında değişmektedir. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayısı $r=.57$ olarak bildirilmektedir.

Uygulanan faktör analizi sonucunda ölçeğin “Subjektif anksiyete” (1, 4, 5, 7, 8, 9, 10, 11, 14, 15, 16, 17 ve 19. maddeler) ve “Somatik belirtiler” (2, 3, 6, 12, 13, 18, 20 ve 21. maddeler) olmak üzere iki faktörden oluştuğu bildirilmektedir (Savaşır ve Şahin, 1997).

2.2.4. Evlilik Yaşam Ölçeği

Araştırmada, Tezer (1996) tarafından bireylerin evlilik doyum düzeylerini ölçmek amacıyla geliştirilmiş olan Evlilik Yaşam Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçek , 10 maddeden oluşan beşli likert tipi bir ölçektir. Her maddeye verilecek cevap, “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerinden oluşmaktadır. Ölçekte olumlu yanıtı yönelmeyi engelleyebilmek amacıyla 3 madde (2, 4 ve 5. maddeler) ters yazılmıştır. Ölçekten alınabilecek puanlar 10 ile 50 arasında değişmektedir ve artan puan evlilik doyumunun yüksekliğine işaret etmektedir (Tezer, 1992). Ölçeğin güvenilirliğini ölçmek amacıyla test tekrar test yöntemi kullanılmıştır. Ölçek aynı örneklem grubuna üç ay ara ile ikinci kez uygulanmış ve ölçeğin test tekrar test güvenilirliği Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile belirlenmiştir. Ölçeğin güvenilirlik katsayısı .85 olarak saptanmıştır. Ayrıca, ölçeğin iç tutarlılığının hesaplanması için de ölçek 50 ve 208 kişiden oluşan iki ayrı grup üzerinde uygulanmış ve hesaplanan Cronbach alfa katsayısı birinci uygulama grubunda .91, ikinci uygulama grubunda ise .89 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin uyum geçerliliğini saptamak amacıyla 208 kişilik gruba Evlilik Yaşam Ölçeği ile birlikte Evlilik Yaşamı Anketi uygulanmış ve Evlilik Yaşamı Ölçeği ile Evlilik Yaşamı Anketinden hesaplanan Gerginlik puanı arasındaki korelasyona Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı formülü ile bakılmış ve anlamlı bir ilişki (-.34) olduğu sonucuna varılmıştır.

Ölçeğin yapı geçerliliğini ölçmek amacıyla bilinen grupların karşılaştırılması tekniği kullanılmıştır. Boşanmış bireylerin evlilik ilişkilerinden sağladıkları doyumun, ilişkilerini devam ettirenlerinkinden farklı olduğu düşüncesinden yola çıkılarak 10 boşanmış bireye Evlilik Yaşam Ölçeği uygulanmış ve elde edilen veriler 58 evli bireyden elde edilen verilerle karşılaştırılmıştır. İki grubun puanlarının ortalamaları t testi ile karşılaştırılmış ve aralarında anlamlı bir farklılık olduğu gözlenmiştir ($t=6.3$, $p<.01$). Bu sonuç, ölçeğin evliliğini sonlandırmış bireylerle evliliğini devam ettiren bireyleri birbirinden ayırdığını göstermektedir. Ölçeğin sosyal beğenirlikten ne kadar etkilendiğini ölçmek için 50 kişilik gruba Evlilik Yaşamı Ölçeği ile birlikte Kişisel Davranış Ölçeği verilmiş ve elde edilen veriler arasındaki korelasyon (.21) anlamlı

bulunmamıştır. Bütün bu bulgular Evlilik Yaşamı Ölçeğinin evlilik doyumunu belirli bir ölçüde saptayabilen bir ölçme aracı olduğunu göstermektedir (Tezer, 1996).

2.2.5. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (ACYÖ-Arizona Sexual Experiences Scale)

2000 yılında McGahuey, Gelenberg, Laukes, Moreno ve Delgoda adlı araştırmacıların psikotrop ilaç kullanan hastalarda cinsel işlevlerde ortaya çıkan değişiklikler ve bozuklukları en uygun şekilde ve kişiyi en az rahatsız edecek şekilde değerlendirmek amacıyla tasarladıkları bir ölçektir (akt. Kızıltepe, 2006). Cinsel işlevin uyarılma, tahrik olma, penis sertleşmesi/vajina ıslanması, orgazma ulaşma yeteneği ve orgazmla ulaşılan tatmin şeklindeki cinsel işlevin beş temel bileşenini değerlendirmek için tasarlanan ölçek, likert tipi bir ölçektir. Ölçeğin mevcut erkek ve kadın versiyonları, sertleşme / ıslanma ile ilgili soruda farklılık göstermektedir. Puanlama 1, 2, 3, 4, 5, 6 şeklindedir. Düşük puanlar gelişmiş cinsel işlevi, yüksek puanlar ise cinsel işlev bozukluğunu yansıtmaktadır. Ölçeğin Türkiye'deki geçerlik güvenirlik çalışması Soykan tarafından 2002 yılında yapılmıştır ve bu çalışmada Cronbach's Alpha değeri 0.89 ve 0.90'dır (Soykan, 2004)

2.3. İSTATİSTİKSEL ANALİZ

Araştırmada katılımcılara uygulanan ölçek verileri bilgisayara aktarılmıştır. SPSS-21.0 programı kullanılarak demografik bilgiler, ölçeklerden alınan veriler korelasyon sal hale dönüştürülerek tablo haline getirilmiştir. İki den fazla seçeneği olan bağımsız değişkene göre, bağımlı değişkenlerde farklılık olup olmadığını belirlemek için parametrik ise tek yönlü varyans analizi, Independent Sample Test testi kullanılmıştır. Parametrik olmayan verilerde istatistiksel analiz için ki kare testi kullanılmıştır. İstatistiksel olarak $p=0.05$ anlamlılık düzeyi alınmıştır.

BÖLÜM 3

BULGULAR

3.1. KATILIMCILARIN DEMOGRAFİK VERİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR

Bu bölümde araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analiz sonuçları yer almaktadır.

Çalışma 30 kadın 77 erkek olmak üzere toplam 107 evli kişi üzerinde yapılmıştır. Yüzdeler olarak bakıldığında %28'i (n:30) kadın, %72'si erkektir. Katılımcılardan %71'i (n:76) çalışmakta, %29'u (n:31) ise çalışmamaktadır. Katılımcıların yaş ortalamaları incelendiğinde ise 18-25 yaş aralığında %9.3 (n:10), 26-35 yaş aralığında %44.9 (n:48), 36-45 yaş aralığında %29.9 (n:32), 46 yaş ve üzeri %15.9 (n:17) olduğu görülmüştür. Çalışma farklı eğitim durumuna sahip kişilerle yapılmış, bu kişilerin eğitim durumları 3 farklı değişkende toplanmıştır. Buna göre çalışmaya katılan kişilerin %18.7'si (n:20) ilkokul, %37.4'ü (n:40) lise ve %43.9'u (n:47) ise lisans ve lisansüstü mezundur. Çalışmaya katılan kişilerin gelir düzeyleri de farklı olduğundan bu değişken de 4 grupta toplanmıştır. Çalışmaya katılanların %2.8'i (n:3) 800 TL ve altı, %24.3'ü (n:26) 800TL – 1500TL arası, %38.3'ü (n:41) 1500TL – 2500TL arası, %34.6'sı (n:37) 2500TL ve üzeri gelir düzeyine sahiptir. Kişilerin evlilik sürelerine bakıldığında ise 0-5 yıl arasında %31.8 (n:34), 6-10 yıl arasında %25.2 (n:27), 11-15 yıl arasında %18.7 (n:20), 16 yıl ve üzeri %24.3 (n:26) olduğu görülmüştür. Araştırma sonucunda elde edilen verilerle ilgili tanımlayıcı bulgular ve istatistiksel analiz sonuçları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özellikleri Göre Dağılımı

	(n:107)
	n(%)
Yaş (yıl)(Ortalama±SD)	
18-25 arası	10(9.3)
26-35 arası	48(44.9)
36-45 arası	32(29.9)
46 ve üzeri	17(15.9)
Cinsiyet	
Kadın	30(28)
Erkek	77(72)
Çalışma	
Çalışan	76(71)
Çalışmayan	31(29)
Eğitim	
İlkokul	20(18.7)
Lise	40(37.4)
Lisans ve üstü	47(43.9)
Gelir Düzeyi	
800TL ve altı	3(2.8)
800TL – 1500TL	26(24.3)
1500TL – 2500TL	41(38.3)
2500TL ve üzeri	37(34.6)
Çocuk Sayısı	
Yok	29(27.1)
1 Çocuk	31(29.0)
2 Çocuk	33(30.8)
3 Çocuk ve üzeri	14(13.1)

Evlilik Süresi

0-5 yıl	34(31.8)
6-10 yıl	27(25.2)
11-15 yıl	20(18.7)
16 ve üzeri	26(24.3)

3.2. KATILIMCILARA UYGULANAN ÖLÇEKLERE İLİŞKİN BULGULAR

Çalışmaya katılanlara Beck Anksiyete Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Evlilikte Yaşam Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği olmak üzere 4 ölçek uygulanmıştır. Yapılan ölçeklerin ortalamaları incelendiğinde ise Evlilik Yaşam Ölçeğinin ortalaması 32.9 (SD $\pm$ 6.2), Beck Depresyon Ölçeğinin ortalaması 9,2 (SD $\pm$ 9,1) ve Beck Anksiyete Ölçeğinin ortalaması ise 9,9 (SD $\pm$ 8,7) bulunmuştur. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeğinin ortalaması 14.3 (SD $\pm$ 4.7) bulunmuş olup, alt ölçeklere bakıldığında Arizona 1 testinin ortalaması 2.7 (SD $\pm$ 1.1), Arizona 2 testinin ortalaması 3.0 (SD $\pm$ 1.1), Arizona 3 testinin ortalaması 2.8 (SD $\pm$ 1.1), Arizona 4 testinin ortalaması 3.2 (SD $\pm$ 1.1) ve son olarak Arizona 5 testinin ortalaması ise 2.4 (SD $\pm$ 1.2) olarak bulunmuştur. Çalışmaya katılanlara uygulanan Evlilik Yaşam Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Beck Anksiyete Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği puanlarının ortalaması ve standart sapma değerleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2: Klinik Ölçek Puanlarının Dağılımı

	(n:107)
Evlilik Yaşam Ölçeği Puanı (Ortalama±SD)	32.9±6.2
Beck Depresyon Ölçeği Puanı (Ortalama±SD)	9.2±9.1
Beck Anksiyete Ölçeği Puanı (Ortalama±SD)	9.9±8.7
Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (Ortalama±SD)	14.3±4.7
Cinsel açıdan istekli olma (Arizona1)	2.7±1.1
Cinsel açıdan uyarılma (Arizona2)	3.0±1.1
Cinsel organın ıslanma/sertleşme durumu (Arizona3)	2.8±1.1
Orgazm durumu (Arizona4)	3.2±1.1
Orgazm tatmini (Arizona5)	2.4±1.2

Tablo 3: Evlilik Yaşam Ölçeğine Göre, Beck Depresyon Ölçeği, Beck Anksiyete Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Arasındaki Korelasyon.

	p	r
Beck Depresyon Ölçeği	0.015	-0.234
Beck Anksiyete Ölçeği	0.243	-
Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam	0.023	-0.022
Cinsel açıdan istekli olma (Arizona1)	0.002	-0.303
Cinsel açıdan uyarılma (Arizona2)	0.704	-
Cinsel organın ıslanma/sertleşme durumu(Arizona3)	0.040	-0.199
Orgazm durumu (Arizona4)	0.446	-
Orgazm tatmini (Arizona5)	0.110	-

Evlilik Yaşam Ölçeğine göre Arizona1 ve Arizona3 ve Beck Depresyon arasındaki korelasyonu değerlendirmek için Pearson Korelasyon testi uygulandı. Evlilik Yaşam Ölçeği ve Beck Depresyon Ölçek puanı arasındaki korelasyon katsayısı $r=-0.234$ $p=0.015$, Beck Anksiyete Ölçeği arasındaki $p=0.243$, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam arasındaki $r=-0.0220$ $p=0.023$, Arizona1 arasındaki korelasyon katsayısı $r=-0.303$ $p=0.002$, Arizona2 arasındaki $p=0.704$, Arizona3 arasındaki $r=-0.199$ $p=0.040$, Arizona4 arasındaki $p=0.446$, Arizona5 arasındaki $r=-0.245$ $p=0.110$ olarak saptanmıştır.

Buna göre Beck Depresyon Ölçeği, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplamı, Arizona1 ve Arizona3 değişkenleri ile Evlilik Yaşam Ölçeği arasında korelasyon olduğu saptanmıştır. Tablo 3'te değişkenler arasındaki korelasyon gösterilmiştir.

3.3. EVLİLİK YAŞAM ÖLÇEĞİ PUANINA GÖRE OLUŞTURULAN GRUPLARA AİT BULGULAR

Evlilik Yaşam Ölçeğinin puanına göre 2 grup oluşturulmuştur. Buna göre puanı 25 ve altı olanlar Grup 1, 26 ve üzeri olanlar ise Grup 2 olarak tanımlanmıştır. Yaşam Ölçeğinin %40.2'si Grup 1 de, %59.8'i ise Grup 2'dedir. Tablo 4'de Evlilik Yaşam Ölçeğinin puanına göre grupların dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 4: Evlilik Yaşam Ölçeği Puanına Göre Grup Sayıları (25 Puan ve Altı Alanlar, 26 Puan ve Üzeri Alanlar)

Gruplar	N	%
Grup1 (25 puan ve altı)	43	40.2
Grup2 (26 puan ve üzeri)	64	59.8

Tablo 4'te görüldüğü gibi katılımcılar Grup 1 ve Grup 2 olarak 2'ye ayrılmıştır. Grupsal ayrımlarda baz alınan sistem, Evlilik Yaşam Ölçeğinden 25 puan altı ve üzerinde puan almış olmaktadır. Buna göre Grup 1'de 43 kişi bulunmaktadır. Bunların %81,4'ü erkek, %18.6'sı kadındır. Grup 1 katılımcılarının yaşları incelendiğinde 4

başlıkta ele alınmıştır. 18-25 yaş arası %7, 26-35 yaş arası %46.5, 36-45 yaş arası %30.2, 46 yaş ve üzeri %16.3 olduğu görülmektedir. Eğitim durumları sınıflandırılmaları 3 ayrı başlıkta incelenmiştir; ilkokul %18.6, lise %41.9, üniversite %39.5 mezunudur. Gelir düzeylerinin ölçümleri 4 ayrı kategoride incelenerek sınıflandırması yapılmıştır. 800TL altı gelir düzeyine sahip olanlar grubun %3'ünü, 800-1500 TL arasında olanlar %25,9'unu, 1500-2500 TL olanlar %39,2 ve 2500 TL ve üzeri geliri olanlar ise grubun %32.6'sını oluşturmaktadır. Grup 1'de yer alan kişilerin evlilik süreleri 4 kategoride incelenmiştir; 0-5 yıl arası %30.2, 6-10 yıl arası %23.3, 11-15 yıl arası %20.9, 16 yıl ve üzeri %25.6 olarak tespit edilmiştir.

Grup 2'de 64 kişi bulunmaktadır. Bunların %65.6'sı erkek, %34.4'ü kadındır. Grup 2 katılımcılarının yaşları incelendiğinde 4 başlıkta ele alınmıştır. 18-25 yaş arası %10.9, 26-35 yaş arası %43.8, 36-45 yaş arası %29.7, 46 yaş ve üzeri %15.6 olduğu görülmektedir. Eğitim durumları sınıflandırılmaları 3 ayrı başlıkta incelenmiştir; ilkokul %18.8, lise %34.4, üniversite %46.9 mezunudur. Gelir düzeylerinin ölçümleri 4 ayrı kategoride incelenerek sınıflandırması yapılmıştır. 800TL altı gelir düzeyine sahip kimse bulunmamaktadır, 800-1500 TL arasında olanlar %23,4'ünü, 1500-2500 TL olanlar %42,2 ve 2500 TL ve üzeri geliri olanlar ise grubun %34.4'ünü oluşturmaktadır. Grup 2'de yer alan kişilerin evlilik süreleri 4 kategoride incelenmiştir; 0-5 yıl arası %32.8, 6-10 yıl arası %26.6, 11-15 yıl arası %17.2, 16 yıl ve üzeri %23.4 olarak tespit edilmiştir. Tablo 5'te gruplara göre sosyodemografik verilerin dağılımı verilmiştir.

Tablo 5: Gruplara Göre Sosyodemografik Verilerin Dağılımı

	Grup 1 (n:43)	Grup 2 (n:64)
Yaş (yıl) (Ortalama±SD)		
18-25 yaş	3,%7.0	7,%10.9
26-35 yaş	20,%46.5	28,%43.8
36-45 yaş	13,%30.2	19,%29.7
46 ve üzeri	7,%16.3	10,%15.6
Cinsiyet (n, %)		
Erkek	35, %81.4	42,%65.6
Kadın	8, %18.6	22,%34.4
Eğitim		
İlkokul	8, %18,6	12,%18.8
Lise	18, %41.9	22,%34.4
Üniversite	17, %39.5	30,%46.9
Gelir (TL) (n, %)		
800TL ve altı	3, %7	-
800TL – 1500TL	11, %25,9	15,%23.4
1500TL – 2500TL	15, %39,2	27,%42.2
2500TL ve üzeri	14, %32.6	22,%34.4
Çocuk Sayısı		
Yok	14, %32.6	15,%23.4
1 Çocuk	12, %27.9	19,%29.7
2 Çocuk	12, %27.9	21,%32.8
3 Çocuk ve üzeri	5, %11.6	9,%14.1
Çalışma		
Çalışıyor	28,%65.1	48,%75.0
Çalışmıyor	15,%34.9	16,%25.0
Evlilik Süresi (yıl) (Ortalama±SD)		
0-5 yıl	13,%30.2	21,%32.8
6-10 yıl	10,%23.3	17,%26.6
11-15 yıl	9,%20.9	11,%17.2
16 ve üzeri	11,%25.6	15,%23.4

Grup 1’de katılımcılara uygulanan Beck Anksiyete Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Evlilik Yaşam Ölçeği ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği ortalamaları incelendiğinde ise Evlilik Yaşam Ölçeğinin ortalaması 21,9 (SD $\pm$ 2.9), Beck Depresyon Ölçeğinin ortalaması 12,4 (SD $\pm$ 9.2) ve Beck Anksiyete Ölçeğinin ortalaması ise 10,1 (SD $\pm$ 8,8) bulunmuştur. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeğinin genel ortalaması 15,3 (SD $\pm$ 4.3), alt ölçeklerine bakıldığında ise Arizona1’in ortalaması 3.1 (SD $\pm$ 1.0), Arizona2’nin ortalaması 3.0 (SD $\pm$ 0.8), Arizona3’ün ortalaması 3.0 (SD $\pm$ 1.1), Arizona4’ün ortalaması 3.2 (SD $\pm$ 1.0) ve Arizona5’in ortalaması ise 2.8 (SD $\pm$ 1.2) olarak bulunmuştur.

Grup 2’nin Yaşam Ölçeğinin ortalaması 28,9 (SD $\pm$ 2.1), Beck Depresyon Ölçeğinin ortalaması 8.2 (SD $\pm$ 8.0) ve Beck Anksiyete Ölçeğinin ortalaması ise 8,6 (SD $\pm$ 9.4) bulunmuştur. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeğinin ortalaması 13.5 (SD $\pm$ 4.8), alt ölçeklerinin testlerinin Arizona1’in ortalaması 2,4 (SD $\pm$ 1,1), Arizona2’nin ortalaması 3.0 (SD $\pm$ 1.3), Arizona3’ün ortalaması 2.7 (SD $\pm$ 1,1), Arizona4’ün ortalaması 3.1 (SD $\pm$ 1.2) ve son olarak da Arizona5’in ortalaması ise 2.1 (SD $\pm$ 1.1) olarak bulunmuştur. Tablo 6’da gruplara göre verilerin Beck Anksiyete Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği ve Evlilik Yaşam Ölçeği puanlarının dağılımı verilmiştir.

Tablo 6: Gruplara göre verilerin Beck Anksiyete Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği ve Evlilikte Yaşam Ölçeği Puanlarının Dağılımı

	Grup 1 (25 puan ve altı) (n:43)	Grup 2 (25 puan ve üzeri) (n:64)
Evlilik Yaşam Ölçeği Puanı (Ortalama±SD)	21,9±2.9	28,9±2,1
Beck Depresyon Ölçeği Puanı (Ortalama±SD)	12.4±9.2	8.2±8.0
Beck Anksiyete Ölçeği Puanı (Ortalama±SD)	10.1±8.8	8.6±9.4
Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği (Toplam)	15.3±4.3	13.5±4.8
Cinsel açıdan istekli olma (Arizona1)	3.1±1.0	2.4±1.1
Cinsel açıdan uyarılma (Arizona2)	3.0±0.8	3.0±1.3
Cinsel organın ıslanma/sertleşme durumu (Arizona3)	3.0±1.1	2.7±1.1
Orgazm durumu (Arizona4)	3.0±1.1	3.1±1.2
Orgazm tatmini (Arizona5)	3.2±1.0	2.1±1.1

3.4. GRUPLAR ARASINDA YAPILAN İSTATİSTİKSEL ANALİZLERE AİT BULGULAR

Gruplar arasında değişkenler açısından fark olup olmadığı parametrik değişkenler için Independent Samples Test uygulanırken, non-parametrik değişkenler için Ki Kare testi uygulanmıştır. Grup 1 ve Grup 2’de incelenen değişkenler ise yaş, cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi, evlilik süresi, Evlilik Yaşam Ölçeği puanı, Beck Depresyon Ölçeği puanı, Beck Anksiyete Ölçeği puanı ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği ve alt testleridir. Gruplar arasında yaş, cinsiyet, eğitim, gelir düzeyi, evlilik süresi, çocuk sayısı değişkenleri açısından istatistiki anlamlı farklılık saptanmamıştır. P değerleri Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7: Gruplara Göre Demografik Özelliklerin Anlamlılık Değerleri

	P
Yaş (yıl)(Ortalama±SD)	0.735
Cinsiyet	0.066
Çalışma	0.284
Eğitim	0.628
Gelir Düzeyi	0.371
Çocuk Sayısı	0.349
Evlilik süresi	0.648

Independent Samples Test’in sonuçlarına göre; gruplar arasında Beck Depresyon Ölçek puan ortalamaları, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam, Arizona1 Arizona5 puanları arasında istatistiki anlamlı farklılık saptanmıştır. Beck Anksiyete Ölçek puan ortalamaları, Arizona2, Arizona3,Arizona4 Ölçek puanları arasında istatistiki anlamlı farklılık saptanmamıştır. Tablo 8’de p değerleri verilmiştir.

Tablo 8: Gruplara Göre Ölçek Puanları Arasındaki Anlamlılık Değerleri

	p
Beck Depresyon Ölçeği	0.018
Beck Anksiyete Ölçeği	0.420
Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam	0.046
Cinsel açıdan istekli olma (Arizona1)	0.003
Cinsel açıdan uyarılma (Arizona2)	0.726
Cinsel organın ıslanma/sertleşme durumu (Arizona3)	0.187
Orgazm durumu (Arizona4)	0.793
Orgazm tatmini (Arizona5)	0.004

Beck Depresyon Ölçeğinin değeri $p=0,018$ ve Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeğinin Toplam değeri $p=0.046$, alt testlerinden Arizona1'in değeri $p=0.003$ ve Arizona5'in değeri $p=0.004$ olduğu için bu gruplar arasında istatistiki farklılık anlamlı bulunmuştur ($p < 0,05$). Diğer değişkenler incelendiğinde; yaşın değeri $p=0.735$, cinsiyetin değeri $p=0.066$, eğitimin değeri $p=0.628$, gelirin değeri $p=0.371$, evlilik süresinin değeri $p=0.648$, çalışma durumunun değeri $p=0.284$, çocuk sayısının değeri $p=0.349$, Beck Anksiyete Ölçeğinin değeri $p=0.420$, Arizona Cinsel Yaşantılar alt ölçekleri olan Arizona2'nin değeri $p=0.726$, Arizona3'ün değeri $p=0.187$, Arizona4'ün değeri $p=0.793$ olduğu için bu gruplarla arasında istatistiki olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ($p < 0,05$). Gruplara göre verilerin Beck Anksiyete Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği ve Evlilikte Yaşam Ölçeği puanlarının karşılaştırılması Tablo 6'da verilmiştir. Ayrıca Tablo 8'de gruplar arasındaki değişkenler açısından istatistiksel anlamlı farklılık düzeyleri verilmiştir.

İstatistiki veriler incelendiğinde Grup 1 ve Grup 2'nin puanları arasında Beck Depresyon Ölçeği, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam, alt ölçekler Arizona1 ve Arizona5 testi arasında istatistiksel fark vardır, diğer değişkenler arasında herhangi bir istatistiksel fark görülmemiştir.

BÖLÜM 4

TARTIŞMA ve YORUM

Bu araştırmanın amacı ülkemizde üzerinde çok fazla araştırma yapılmamış olan evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişkiyi incelemektir. Daha önce de bahsedildiği gibi bu çalışmada, evlilik uyumu ve cinsel doyum arasındaki ilişki; yaş, eğitim durumu, iş durumu, evlilik süresi, eğitim düzeyi, sosyoekonomik düzey, depresyon ve anksiyetenin düzeylerinin cinsel doyum üzerindeki etkisi ile anksiyete ve depresyonun evlilik uyumu üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu bölümde buraya kadar verilen bulgular tartışılmıştır.

Çalışma 30 kadın ve 77 erkek olmak üzere toplam olarak 107 evli birey üzerinde yapılmıştır. Kadın ve erkek sayısındaki dağılımın eşit ya da birbirine yakın olmamasının sonuçları olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Çalışmamızda cinsiyetin etkisi araştırılmak amaçlanmadığı için cinsiyet açısından gruplar arasında eşitlik aranmamıştır. Ayrıca toplumumuzun cinsel yaşam üzerinde konuşmayı, bilgi vermeyi ayıp olarak kabul etmesi ve cinselliğin tabu olarak kabul edilmesi nedeniyle çok fazla evli bireye ulaşılamamış ve bu sebeple sayı sınırlı kalmıştır. Katılımcıların demografik özelliklerine bakıldığında, çalışma ve eğitim durumları, gelir düzeyleri arasında da farklılıkların olduğu, eşit dağılmadığı görülmüştür.

Evlilik yaşam ölçeğinden alınabilecek puanlar 10-50 arasında değişmekte ve artan puan evlilik doyumunun yüksek olmasına işaret etmektedir. Tablo 2'ye bakıldığında Evlilik Yaşam Ölçeğinin ortalamasının 32.9 olarak bulunduğu, dolayısıyla evlilik doyumunun ne çok düşük ne de çok yüksek olmadığı görülmüştür. Beck Depresyon Ölçeğinin ortalaması 9.2 olarak bulunmuş ve depresyonun minimal seviyede olduğu tespit edilmiştir. Beck Anksiyete Ölçeğinden alınan puanın yüksekliği, anksiyetenin şiddetini göstermektedir. Puan ranjı 0-63'tür. Ortalamaya bakıldığında ortalamanın 9,9 olduğu, yani anksiyete şiddetinin bir hayli düşük olduğu görülmüştür. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeğinde düşük puanlar gelişmiş cinsel işlevi, yüksek puanlar da cinsel işlev bozukluğunu yansıtmaktadır.

Evlilik Yaşam Ölçeği Puanı 25 ve altındakiler, 26 ve üzerindeki olmak üzere 2 gruba bölünmüştür. Grup1'i oluşturan 25 puan ve altındakiler %40.2'lik bir kısmı,

Grup 2'yi oluşturan 26 puan ve üzerindeki %59.8'lik bir kısmı oluşturmuştur. Grup 1'de yer alan bireylerin %81.4'ü erkek, %18.6'sı kadındır. Burada kadın ve erkek sayıları arasında büyük bir fark olduğu, dağılımın eşit olmadığı görülmüştür. Gruplara göre gelir düzeyine bakıldığında gelir dağılımı arasında farklar olduğu, düşük gelir düzeyine sahip bireylerin yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Grup 1'de yer alan bireylerin eğitim durumu incelendiğinde %18.6'sının ilkokul mezunu, %41.9'un lise mezunu ve %39.5'inin üniversite mezunu olduğu burada da eşit olmayan bir dağılımın söz konusu olduğu tespit edilmiştir.

Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği'nde alınabilecek en düşük puan 5, en yüksek puan ise 30'dur. Yapılan çalışmada Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği'nin ortalaması 14.3 olarak bulunmuştur. Cinsel açıdan istekli olmayı değerlendiren Arizona1'in ortalaması 2.7, cinsel açıdan uyarılmayı değerlendiren Arizona2'nin ortalaması 3.0, cinsel organın ıslanma/sertleşme durumunu değerlendiren Arizona3'ün ortalaması 2.8, orgazm durumu hakkında bilgi veren Arizona4'ün ortalaması 3.2 ve orgazm tatminini değerlendiren Arizona5'in ortalaması 2.4 olarak bulunmuştur. Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam ve alt ölçek puanlarının ortalamalarına bakıldığında cinsel işlev bozukluğuna rastlanmamıştır. Cinsel açıdan istekli olmayı değerlendiren Arizona1'in ve orgazm tatminini değerlendiren Arizona5 değişkenlerinin evlilik uyumu ile ilişkisinin olduğu saptanmıştır. Bu beklenen bir bulgudur. Evlilik uyumunda önemli faktörlerden biri de cinsel uyumdur (Ficher, Zuckerman ve Neeb 1981). Hawton ve Catalan, cinsel işlev bozuklukları ve evlilik problemleri arasında bir ilişkinin bulunduğunu, burada önemli olanın, hangisinin birincil hangisinin ikincil olduğunun ayırt edilmesi olduğunu belirtmiştir (Hawton, Catalan, Martin ve Fagg, 1986) Eşlerin cinsel fonksiyonları ile evlilik doyumu arasındaki ilişki, bilimsel literatürde çok az yer almıştır (Schiavi, Derogatis vd., 1979)

Frank ve arkadaşları, cinsel sorunlar ve evlilik içi sorunlar ile başvuran iki grubu evlilik doyumu açısından karşılaştırmıştır. Sonuçta, evlilik sorunu ile başvuran hastaların 2/3'ünde diğer alanlarda da sorun olduğunu, cinsel sorun nedeni ile başvuran hastaların evliliklerinin daha doyumlu olduğunu saptamışlardır (Frank, Anderson ve Kupfer 1976)

Eriştiren, yaptığı benzer bir çalışmada, cinsel işlev bozukluğu olgularının evlilik doyumlarının evlilik sorunları olan olgulardan daha yüksek olduğunu saptamıştır. Bu

durumu, yaşanan ve paylaşılan cinsel sorunun, çiftin, birbirlerini desteklemeye, uyumsuz yönlerini görmezden gelerek daha ciddi olan soruna yani cinsel soruna odaklanmalarına ve böylece daha uyumlu ilişki profili çizmiş olabileceklerine bağlamıştır. Bu nedenle, cinsel işlev bozukluğu olan çiftlerin ilişkilerinin uyumlu olduğu şeklinde sonuç çıkarmanın yanlış olacağını belirtmiştir.

Araştırma sonuçları değerlendirildiğinde yapılan korelasyon sonucunda bireylerin evlilik uyumu ile depresyon düzeyleri, arasında negatif yönde ve anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r = -0.23, p < .01$). Evlilik uyumu ve cinsel doyum arasında da negatif yönde bir ilişki olduğu ve anlamlı olduğu görülmüştür ($r = -0.02, p < .01$) Artan Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Toplam puanın cinsel işlev bozukluğunun varlığına işaret ettiği bilindiğinden, burada evlilik uyumu arttıkça cinsel doyumun arttığı tezi desteklenmiş olmaktadır.

Analiz bulgularına göre; cinsel yaşam memnuniyeti ile evlilik uyumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Bu bulgu, Ivy ve Memphis'in (2007) yaptığı çalışma, evlilik doyumunun yüksek düzeyde cinsel doyumla ilişkili olduğu bulgusuyla tutarlıdır. Abalı ve Kömürcü (2008) zaman içerisinde eşlerin cinsel anlamda birbirlerini mutlu edememelerinin verdiği moral bozukluğunun, evlilik ve aile içi ilişkileri olumsuz yönde etkilediğini belirtmektedir. Benzer şekilde Jones ve Nelson (1997) evlilik doyumun en iyi tek yordayıcısının çiftlerin cinsel yaşamlarının kalitesi olduğunu belirtmektedir. Cinsel yaşam ihtiyaçların giderilmesi evlilikten doyum almayı sağlamaktadır.

Youn (2009) ise bunlara ek olarak evlilikte cinsellik bakımından eşlerin birbirlerinin ihtiyaçlarına karşılık verip vermemelerinin yanı sıra, bu ihtiyaçlarına nasıl karşılık verdiklerinin de bireylerin cinsel yaşamlarında önemli olduğunu belirtmiştir. Ayrıca Litzinger ve Gordon (2005) evli bireylerin cinsel doyum ve evlilik doyumları arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada cinsel doyumun evlilik doyumuna katkıda bulunmada başarılı olduğu sonucuna varmışlardır.

Trudel (2002) ise evlilik işleyişi ve cinsel yaşam arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada cinsel davranışların evlilik işleyişine katkıda bulunduğu sonucuna varmıştır. Bütün bunların ışığında, eşlerin cinsel yaşamlarından memnuniyet düzeylerinin evliliklerde önemli bir rol oynadığı söylenebilir. Eşler arasındaki cinsel yaşam ve cinsel iletişimin kalitesi evlilik mutluluğunu fazlasıyla etkilemektedir. Dolayısıyla eşlerin

sahip olacakları tatminkâr bir cinsel yaşam eşlerin aynı zamanda evliliklerinden de doyum almalarını sağlayabilir. Yaptığımız araştırmada da cinsel doyumları yüksek olan bireylerin evlilik uyumlarının da yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 7’de bulunan değişkenlere bakıldığında, cinsiyet ve evlilik yaşamı arasında yapılan analizde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır. Birçok çalışmada bulunduğu gibi cinsiyet farklılıklarının evlilik uyumu üzerine etkisinin olmadığını gösteren literatür bilgileri mevcuttur (Gürsoy, 2004; Fışiloğlu, 1992; Polat, 2006). Elde ettiğimiz sonuçların literatürle uyumlu olduğu görülmektedir.

Gruplar arasında yaş, eğitim, gelir düzeyi, evlilik süresi ve çocuk sayısı değişkenleri açısından da istatistiki olarak anlamlı farklılık saptanmamıştır. Fakat bazı çalışmalarda örneğin; Teachman, Polonko ve Scanzoni (1987)’nin yaptığı çalışmaya göre eğitim düzeyinin yüksek ya da düşük olmasının evlilik uyumunu etkilediği yönünde sonuçlar elde edilmiştir. Çiftin eğitim düzeyi aynı ise ailevi roller ve sorumlulukların paylaşılması olanağı daha fazladır ve bunun sonucu olarak, çiftin her iki üyesinin de memnuniyeti artmaktadır (Tynes, 1990). Tynes (1990) çalışmasında, eğitim düzeyi yüksek kadın ve eşlerinin, eğitim düzeyi düşük erkek ve eşlerinden daha fazla evlilik uyumuna sahip olduklarını bulmuştur. Üncü (2007) bireylerin eğitim durumlarına göre evlilik doyumlarını incelediğinde, en yüksek evlilik doyumunu ortalamasına lise mezunlarının, en düşük evlilik doyumunu ortalamasına ilköğretim mezunlarının sahip olduğunu, üniversite mezunlarının evlilik doyumlarının orta düzeyde yer aldığını bulmuştur. Hatipoğlu (1993)’ün demografik bazı değişkenlerin evlilik doyumundaki rolünü araştırdığı çalışmasındaki; evlilik süresi, çocuk sayısı, gelir, mesleki durum değişkenlerinin evlilik doyumunun yordayıcısı olmadığı bulgusu, bu çalışmadaki çocuk sayısı, evlilik süresi, gelir düzeyi değişkenlerinin evlilik doyumunun yordayıcıları olmadığı bulgusuyla tutarlıdır.

Evlilik süresinin evlilik uyumunu etkilemediği görülmektedir. Evliliğin ilk yıllarında evlilik uyumunun düşük olduğuna ancak, evlilik süresi ilerleyip çocuklar evden ayrıldıktan sonra daha yükseldiğine ilişkin araştırma sonuçları bulunmaktadır (Anderson, Russel ve Schumm, 1983). Fışiloğlu (1992) yüksek lisans öğrencilerinin evlilik süreleri ile evlilik uyumları arasındaki ilişkiyi incelemiş, bu iki değişken arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirlemiştir. Spainer, Lewis ve Cole (1975) yaptıkları araştırmada evliliğin ilk yıllarında evlilik uyumunun daha düşük olduğunu, ilerleyen

yıllarda ise yükseldiğini saptamışlardır. Evlilik suresinin, cinsiyetler açısından evlilik uyumunu nasıl etkilediğine ilişkin araştırmalarda ise, kadınlarda evlilik uyumunun evlilik suresi arttıkça düştüğü, erkeklerde ise yükseldiği belirlenmiştir (Houseknecht ve Macke, 1981). Turan (1997) tarafından yapılan bir çalışmada ise erkekler için evlilik suresi anlamlı bulunurken, kadınlar için anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Evlilik uyumunun çocuk sayısına bağlı olarak değişmediğine işaret eden çalışmalar bulunmaktadır (Turarel- Kışlak, 1997). Çocuklar küçük yaşta evlilikte istikrarı artırmaktadır, diğer yandan da evlilikte kaliteyi düşürmek gibi çelişkili bir etkiye sahiptir. Ayrıca evlilik kalitesindeki düşüşler ve artışlar, depresyon belirtileri, çocuğun cinsiyeti ve hamileliğin planlanmış olup olmadığıyla öngörülebildiği belirtilmektedirler (Houseknecht, 1981). Houseknecht (1981) evlilikteki problemlerin çiftlerin çocuklarını etkilediği, çocuklarda depresyon, yetersiz sosyal beceriler, kötü sağlık sonuçları, düşük akademik başarı ve davranış problemleri oluşturduğu bildirilmektedir. Dolayısıyla eşler arasındaki uyum ile çocuğun uyumu arasındaki ilişki sıklıkla araştırılan konuların başında gelmektedir.

Sonuç olarak gözlemler ve araştırmalar, toplumun temel öğelerinden birisi olan evliliğin tüm aşamalarında cinselliğin yer aldığına işaret etmektedir. Ülkemizde evliliğin cinselliğe ve cinselliğin evliliğe yansımaları, üzerinde durulması gereken bir araştırma alanı olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışmanın sonuçları dikkatli okunmalıdır. Çalışmaya katılanların cinsiyet değişkeni açısından evlilik uyumu ve cinsel doyum farklılıkları değerlendirilmemiştir. Cinsiyetler arasında ve kültürel öğelerin farklı olduğu sosyokültürel dağılımın geniş olarak değerlendirilen daha kapsamlı araştırmalara ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

Abalı, S. (2006). Boşanmak için başvuran kadınların evlilikteki cinsel yaşamlarını boşanma nedeni olarak görme durumları. Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. İstanbul.

Abalı, S. ve Kömürcü, N. (2008). Evlilikte cinsel sorunlar boşanma nedeni midir? Kadın Cinsel Sağlığı Derleme, 1, 270-272.

ADAG (Akademik Dayanışma Araştırma ve Geliştirme Vakfı.) (1998). Boşanma Sebepleri Araştırması, Ankara.

Akar, H. (2005). "Psikiyatrik Yardım Talebi Olanlar İle Yardım Talebi Olmayan ve Boşanma Aşamasında Olan Çiftlerde; Çift Uyumu Ve Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin Karşılaştırılması." Uzmanlık Tezi. Sağlık Bakanlığı Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Hastalıkları Eğitim ve Araştırma Hastanesi 12.

Aksu, S. (1998). "Çiftlerin Kişilik Özellikleri ile Evlilik Uyum Düzeyleri Arasındaki İlişki." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Anderson, S. A., Russell, C. S., & Schumm, W. R. (1983). "Perceived marital quality and family life-cycle categories: A further analysis." Journal of Marriage and the Family: 127-139.

Andrews, G. (2005). Women's sexual health, Elsevier Health Sciences.

Arat, N. (1995). "Türkiye'de Kadın Olgusu, İstanbul." Say Yayınları.

- Aydın, H. (1991). "Psikojen empotansta kişilik yapısının araştırılması." GATA Bülteni 33: 187-194.
- Aydın, H. (1998). "Cinsellik ve cinsel işlev." Psikiyatri Temel Kitabı. Ankara, Medicographics Ajans: 605-615.
- Aydın, O. (2000). "Davranış bilimlerine giriş." Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları(1027 s 332).
- Bacanlı, H. (2001). "Eş seçimi tercihleri." Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 2(15): 7-16.
- Balaman, A. R. (1984). "Kırsal Kesimde: Aile Kurma, Çözme, Aile içi Etkileşim ve ilişkiler." Türkiye'de Aile Değişimi (Toplumbilimsel İncelemeler), Türk Sosyal Bilimler Derneği Yayını, Ankara-1984.
- Barling, J. (1984). "Effects of husbands' work experiences on wives' marital satisfaction." The Journal of Social Psychology 124(2): 219-225.
- Bartholomew, K. and P. R. Shaver (1998). "Methods of assessing adult attachment." Attachment theory and close relationships: 25-45.
- Barut, Y. (2004). Farklı bölümlerde okuyan üniversite öğrencilerinin cinsel bilgi düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Erişim tarihi: 28.05.2014. <http://cws.emu.edu.tr>
- Bentowim, A., Barners, G. G., & Cooklin, A. (1987). "Frameworks For Viewing The Family As a System." Family Therapy. Complementary Frameworks of Theory and Practice: 3-37.

Bird, G. W. and K. Melville (1994). Families and intimate relationships, McGraw-Hill New York.

Boeree CG. Personality theories. [http:// www.ship.edu](http://www.ship.edu) (22.04.2014'de ulaşıldı).

Bowlby, J. (1969). "(1999)." Attachment. Attachment and loss 1.

Broderick, J. E. and K. D. O'Leary (1986). "Contributions of affect, attitudes, and behavior to marital satisfaction." Journal of Consulting and Clinical Psychology 54(4): 514.

Burgess, E. W. ve L. S. Cottrell Jr (1939). "Predicting success or failure in marriage."

Cinsel Eğitim Tedavi ve Araştırma Derneği (CETAD), 2008. Cinsel Yaşam ve Sorunları.

Cihan-Güngör, H. (2007). "Evlilik doyumunu aıklamaya yönelik bir model geliştirme." Doktora Tezi.

Coleman E, (2007). Creating a Sexually Healthier World Through Effective Public Policy, International Journal of Sexual Health, 19: 3, 5-24.

Collard, D. (2006). "Research on Well-Being Some Advice from Jeremy Bentham." Philosophy of the Social Sciences 36(3): 330-354.

Cupach, W. R. ve Metts, S. (1991). Sexuality and Communication in Close Relationships. In K. McKinney ve S. Sprecher's (Ed.), Sexuality in Close Relationships (s. 93–110). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

elik, M. (2006). "Evlilik doyum ölçeği geliştirme alışması." Doktora Tezi.

Çeri Ö, Yılmaz A. ve Soykan A. (2008). Cinsel işlev bozuklukları. Türkiye Klinikleri Psikiyatri Özel Dergisi;1(2): 71-78.

Demiray, Ö. (2006). "Evlilikte Uyumun Demografik Özelliklere Göre İncelenmesi." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı: Diyarbakır.

Dokur, M. ve Y. Profeta (2006). Aile ve çift terapisi, Morpa.

Donnelly, D. A. (1993). "Sexually inactive marriages." Journal of Sex Research 30(2): 171-179.

Dural, M., Ögüz, T. ve Gümüş, A. (2005). Türk Özel Hukuku, C. III, Aile Hukuku, İstanbul.

Eker, E. (1993). Evlilik Sorunları, Say Yayınları, İstanbul.

Ekşi, B. (2005). "Evliliğe Hazırlık Aşamasındaki Karı-Koca Adaylarının Evlilik ve Anne-Baba Olma Üzerine Düşünceleri." Aile ve Toplum Dergisi. Ocak-Mart, Yıl 7: 75-84.

Ercan, S., Gülçat, Z., Gülsün, M., Aydın, E., & Özgen, F. (2006) "Sertleşme Bozukluğu Olan Erkeklerde ve Eşlerinde Beden Algısı, Kişilik Özellikleri ve Cinsel Doyum."

Erdoğan, S. (2007). "Evlilik uyumu ile psikiyatrik rahatsızlıklar, bağlanma stilleri ve mizaç ve karakter özellikleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi." Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı Uzmanlık Tezi, Gazi Üniversitesi. Ankara, Türkiye

Eriştiren, P. "Cinsel işlev bozukluğu tanısı konarak terapiye alınan kadın olgularla, evlilik içi çatışma nedeniyle terapiye alınan kadın olguların, psikiyatrik komorbidite ve evlilik ilişkilerinin değerlendirilmesi. 3P Dergisi." Cilt 8: 5-13.

Eysenck, H. (1971). "Hysterical personality and sexual adjustment, attitudes and behaviour*." *Journal of Sex Research* 7(4): 274-281.

Farrag, O. (1945). "The Psychoanalytic Theory of Neuroses." New York.

Ficher, I. V., Zuckerman, M., & Neeb, M. (1981) "Marital compatibility in sensation seeking trait as a factor in marital adjustment." *Journal of sex & marital therapy* 7(1): 60-69

Fidanoğlu, O. (2007). "Evlilik Uyumu ile Eşlerin Somatizasyon Düzeyleri Arasındaki İlişi ve Diğer Sosyodemografik Değişkenler Açısından Karşılaştırılması." Yüksek Lisans Tezi.

Fışıloğlu, H. (1992). "Lisansüstü öğrencilerinin evlilik uyumu." *Türk Psikoloji Dergisi* 7(28): 16-23.

Fışıloğlu, H. ve A. Demir (2000). "Applicability of the Dyadic Adjustment Scale for measurement of marital quality with Turkish couples." *European Journal of Psychological Assessment* 16(3): 214.

Fleming JS. Erikson's psychosocial developmental stages. <http://psychology.about.com>. (2 Mayıs 2014'de ulaşıldı).

Fracher, J. and M. S. Kimmel (1995). "Hard issues and soft spots: Counseling men about sexuality." *Men's lives*: 365-374.

- Framo, J. L. (1996). "A Personal Retrospective Of The Family Therapy Field: Then And Now." *Journal of Marital and Family Therapy* 22(3): 289-316.
- Frank, E., Anderson, C., & Kupfer, D. J. (1976) "Profiles of couples seeking sex therapy and marital therapy." *The American journal of psychiatry*.
- Frank, E., Anderson, C., & Rubinstein, D. (1979)"Marital role strain and sexual satisfaction." *Journal of Consulting and Clinical Psychology* 47(6): 1096.
- Gallagher, M. ve L. J. Waite (2000). "The case for marriage: why married people are happier, healthier, and better off financially." *Journal of Marriage and the Family*.
- Geçtan, E. (1993). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. İstanbul, Remzi Kitabevi.
- Glenn, N. D. (1990). "Quantitative research on marital quality in the 1980s: A critical review." *Journal of Marriage and the Family*: 818-831.
- Gökçe, B. (1991) : 'Evlilik Kurumu ve Aile Yapısı ile İlişkileri' *Türk Aile Ansiklopedisi 2*. Başbakanlık Araştırma Kurumu Başkanlığı, Ankara.
- Gölge, Z. B. (2005). *Cinsel Saldırıda Etkili Faktörler ve Suçlu Profili*. Yayınlanmamış doktora tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul
- Grych, J. H., Seid, M., & Fincham, F. D. (1992). "Assessing marital conflict from the child's perspective: The Children's Perception of Interparental Conflict Scale." *Child development* 63(3): 558-572.

- Guidibaldi, J. ve Cleminshaw, H. K. (1985). The development of the cleminshaw–guidibaldi parent satisfaction scale. *Journal of Clinical Child Psychology*, 14, (4), 293-298.
- Guo, B. and Huang, J. (2005). "Marital and sexual satisfaction in Chinese families: Exploring the moderating effects." *Journal of sex & marital therapy* 31(1):21-29
- Gürkan, E. (2003). *Ne Kadar Muasırlaşabildik*, Güncel Yayıncılık, İstanbul.
- Gürsoy, F. Ç. (2004). *Kaygı ve demografik değişkenlerin evlilik uyumu ile ilişkisi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mersin Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Bilim Dalı.*
- Halford, WK., Kelly, A ve Markman, H. L. (1997). The concept of a healthy marriage. *Clinical Handbook of Marriage and Couple Intervention*.
- Hatipoğlu, Z. (1993). "The role of certain demographic variables and marital conflict in marital satisfaction of husbands and wives." Ankara: Yüksek lisans tezi.
- Hawkins, D. N. ve A. Booth (2005). "Unhappily ever after: Effects of long-term, low-quality marriages on well-being." *Social Forces* 84(1): 451-471.
- Hawkins, J. L. (1968). "Associations between companionship, hostility, and marital satisfaction." *Journal of Marriage and the Family*.
- Hawton, K., Catalan, J., Martin, P., & Fagg, J. (1986). Long-term outcome of sex therapy. *Behaviour Research and Therapy*, 24(6), 665-675.

Herold, E. S. ve L. Way (1988). "Sexual self-disclosure among university women." *Journal of Sex Research* 24(1): 1-14.

Hogben, M. ve D. Byrne (1998). "Using social learning theory to explain individual differences in human sexuality." *Journal of Sex Research* 35(1): 58-71.

Houseknecht, S. K. ve A. S. Macke (1981). "Combining marriage and career: The marital adjustment of professional women." *Journal of Marriage and the Family*.

Huston, T. L. ve A. L. Vangelisti (1991). "Socioemotional behavior and satisfaction in marital relationships: a longitudinal study." *Journal of personality and social psychology* 61(5): 721.

Hünler, O. S. ve T. Gençöz (2003). "Boyun eğici davranışlar ve evlilik doyumu ilişkisi: Algılanan evlilik problemleri çözümünün rolü." *Türk Psikoloji Dergisi* 18(51): 99-108.

Işıklı, H. (1993). "Cinsel Fonksiyon Bozukluklarında Eş İlişkilerinin Değerlendirilmesi." *Uzmanlık Tezi, GATA, Ruh Sağ. ve Hst. AD., Ankara.*

Ivy, A. U. ve Memphis U. S. (2007). The influence of a surrender style of coping and empathy on marital and sexual satisfaction. *Dissertation Abstracts International*, 67(9-B), 5407.

Jones, G. D. ve E. S. Nelson (1997). "Expectations of marriage among college students from intact and non-intact homes." *Journal of Divorce & Remarriage* 26(1-2): 171-189.

Kaplan, H. I. ve B. J. Sadock (1989). *Comprehensive textbook of psychiatry, Vols. 1 & 2, Williams & Wilkins Co.*

Kasapoğlu, A. ve Karkiner, N. (2011); Aile Sosyolojisi, T.C. Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayını.

Kayır, A. (2001). "Cinsellik kavramı ve cinsel mitler." Cinsel İşlev Bozuklukları Monograf Serisi içinde. İstanbul: Roche Müstehzarları Sanayi AŞ: 34-39.

Kirkpatrick, L. A. ve Davis, K.E. (1994). "Attachment style, gender, and relationship stability: a longitudinal analysis." Journal of personality and social psychology 66(3): 502.

Kitamura, T., Aoki, M., Fujino, M., Ura, C., Watanabe, K. ve Fujihara, S. (1998). Sex differences in marital and social adjustment. The Journal of Social Psychology 138(1): 26-32.

Kocadere, M. (1995). "İyi ve kötü evliliklerin özelliklerini belirlemeye yönelik betimsel bir çalışma." Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.

Koçak, R. ve Çelik, C. K. (2009). "Okul Yöneticilerinin Mesleki Tükenmişlikleri İle Evlilik Doyumları Arasındaki İlişkinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi." Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi 4(31): 52-60.

Koptagel İlal G. (1998) Aile Tedavisi ve Evlilik Tedavisi. (Ed.) Koroğlu, E., Güleç, C., Psikiyatri Temel Kitabı, Cilt 2, 892-894 Hekimler Yayın Birliği, Ankara.

Kuidaki, Ç. (2002). "Cinsel doyum ile evlilik uyumu arasındaki ilişki." Yüksek Lisans Tezi.

La France, B. H. (2010). "Predicting sexual satisfaction in interpersonal relationships." Southern Communication Journal 75(3): 195-214.

Larson, J. H. ve T. B. Holman (1994). "Premarital predictors of marital quality and stability." *Family relations*: 228-237.

Litzinger, S. ve K. C. Gordon (2005). "Exploring relationships among communication, sexual satisfaction, and marital satisfaction." *Journal of sex & marital therapy* 31(5): 409-424.

Luft, J. (1969). "Of human interaction. Palo Alto." California National.

Lye, D. N. Ve T. J. Biblarz (1993). "The effects of attitudes toward family life and gender roles on marital satisfaction." *Journal of Family Issues* 14(2): 157-188.

M. Dunn, P. R. C., Geoffrey I., Hackett, K. (2000). "Satisfaction in the sex life of a general population sample." *Journal of Sex & Marital Therapy* 26(2): 141-151.

Maden, A. (1991). "Evlenme ve Evlenme Şekilleri." *Türk Aile Ansiklopedisi*, C 2: 493-505.

McCarthy, B. W. (1997). "Strategies and techniques for revitalizing a nonsexual marriage." *Journal of sex & marital therapy* 23(3): 231-240.

Metts, S., & Cupach, R. W. (1989) "The role of communication in human sexuality." *The Societal and Interpersonal Context*: 139-161.

Metts, S. ve B. H. Spitzberg (1996). "Sexual communication in interpersonal contexts: A script-based approach.

Miler H. (1992). *Evlilikte Cinsellik*. İstanbul, Remzi Kitabevi.

Morokqff, P. J. ve R. Gilliland (1993). "Stress, sexual functioning, and marital satisfaction." *Journal of Sex Research* 30(1): 43-53.

Moss, B. F. and A. I. Schwebel (1993). "Defining intimacy in romantic relationships." *Family relations*: 31-37.

Özgüven, İ. "E.(2000)." *Evlilik ve Aile Terapisi*.

Öztürk, Z. A. (2006). "İlköğretim öğrencilerinde (4, 5, 6, 7 ve 8 sınıflar) dindarlık ile kaygı arasındaki ilişki.

Parrinder, G. (2003). "Dünya dinlerinde cinsel ahlak (N. Elçi, Çev.)." İstanbul: Say Yayınları.

Polat, D. (2006). Evli bireylerin evlilik uyumları, aldatma eğilimleri ve çatışma eğilimleri arasındaki ilişkilerin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi.

Poroy, A. (2000). *Cinsel Öğreti*. İstanbul: Akpomed Tıbbi Hizmetler.

Rehman, U. S., Janssen, E., Newhouse, S., Heiman, J., Holtzworth-Munroe, A., Fallis, E., ve Rafaeli, E. (2011). "Marital satisfaction and communication behaviors during sexual and nonsexual conflict discussions in newlywed couples: A pilot study." *Journal of sex & marital therapy* 37(2): 94-103.

Robinson, L. C. ve P. W. Blanton (1993). "Marital strengths in enduring marriages." *Family relations*: 38-45.

Rogers, M. J. ve G. N. Holmbeck (1997). "Effects of interparental aggression on children's adjustment: The moderating role of cognitive appraisal and coping." *Journal of Family Psychology* 11(1): 125.

Rotenberg, K. J., Shewchuk, V. A., ve Kimberley, T. (2001) "Loneliness, sex, romantic jealousy, and powerlessness." *Journal of Social and Personal Relationships* 18(1): 55-79.

Rust, J., Golombok, S., & Collier, J. (1988) "Marital problems and sexual dysfunction: how are they related?" *The British Journal of Psychiatry* 152(5): 629-631.

Sabatelli, R. M. (1988). "Exploring relationship satisfaction: A social exchange perspective on the interdependence between theory, research, and practice." *Family relations*.

Sardoğan, M. ve T. Karahan (2005). "Evli bireylere yönelik bir insan ilişkileri beceri eğitimi programının evli bireylerin evlilik uyum düzeylerine etkisi." *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 38(2): 89-102.

Savaşır, I. ve N. H. Şahin (1997). "Bilişsel-davranışçı terapilerde değerlendirme: Sık kullanılan ölçekler." *Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları* 9.

Saxton, L. (1982). *Marriage. the nature of marriage, the individual, marriage, and the family. (5.Edith)*. California, Wadsworth Publishing Company Belmont, A Division of Wadswort, Inc. 216-224.

Scheidler, J. A. (2008). *Effects of perceived stress and perceived social support on marital satisfaction in doctoral students*, ProQuest.

Schenk, J., Pfrang, H., & Rausche, A. (1983). "Personality traits versus the quality of the marital relationship as the determinant of marital sexuality." *Archives of Sexual Behavior* 12(1): 31-42.

Schiavi, R. C., Derogatis, L. R., Kuriansky, J., O'connor, D., ve Sharpe, L. (1979). "The assessment of sexual function and marital interaction." *Journal of sex & marital therapy* 5(3): 169-224.

Schuiling, K. D. ve F. E. Likis (2011). *Women's gynecologic health*, Jones & Bartlett Publishers.

Selçuk, Z. (2000) *Gelişim Psikolojisi*. 7.Baskı. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.

Sentilhes, N. (1972) *Cinsel Eğitim Kılavuzu*. Çev. Nida Tektaş, İstanbul, Milliyet

South, S. J. ve K. M. Lloyd (1995). "Spousal alternatives and marital dissolution." *American Sociological Review*: 21-35.

Soykan, A. (2004). "The reliability and validity of Arizona sexual experiences scale in Turkish ESRD patients undergoing hemodialysis." *International journal of impotence research* 16(6): 531-534.

Spainer, G.B., Lewis, R.A. ve Cole, C.L. (1995). *Marital adjustment over the family life cycle: the issue of curvilinearity*. *Journal of Marriage and the Family*. 37:263-275.

Sprecher, S., Cate, R. M., Harvey, J. H., ve Wenzel, A. (2004). "Sexual satisfaction and sexual expression as predictors of relationship satisfaction and stability." *The handbook of sexuality in close relationships*: 235-256.

Süzer, F. ve A. Yıldız (2003). ""Evlenmek Üzere Olan Çiftlerin Kaygı Durumu ve Danışmanlık Gereksinimi." *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul.

Şentürk, G. (2006). Ortaöğretim kurumlarında devam eden öğrenciler ile bu kurumda çalışan öğretmenler ve yöneticilerin cinsellikle ilgili yanlış inanışla bilgi ve inanışlarının belirlenmesi ve bir uygulama, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.

Tarhan, N. (2011). "Evlilik Psikolojisi." Timaş Yayınları, İstanbul.

Taşçı, A. Ğ, (2001). *Cinsel Eğitim*. İstanbul: Yedirenk Kitaplık.

Teachman, J. D., Polonko, K. A., & Scanzoni, J. (1987). Demography of the family. *Handbook of marriage and the family*, Springer: 3-36.

Terry, J. and M. Kottman (1995). "Working with families." *Guidance and Counseling In The Elementary and Middle Schools*: 254-281.

Tezer, E. (1992). "Evlilik doyumu ve iş doyumu: Bir ön çalışma." *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 1(3): 24-26.

Tezer, E. (1996). "Evlilik İlişkisinden Sağlanan Doyum: Evlilik Yaşam Ölçeği." *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi* 2(7): 1-7.

Trudel, G. (2002). "Sexuality and marital life: Results of a survey." *Journal of Sex & Marital Therapy* 28(3): 229-249.

Tucker, M. W. ve O'Grady, K. E. (1991). "Effects of physical attractiveness, intelligence, age at marriage, and cohabitation on the perception of marital satisfaction." *The Journal of Social Psychology* 131(2): 253-269.

Turan, M. (1997). "Erzurum'daki evli çiftlerin evlilik ilişkilerinin değerlendirilmesi." Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Tutarel-Kışlak, Ş. (1997). "Evlilik uyumu ile nedensellik ve sorumluluk yüklemeleri arasındaki ilişkiler." *Türk Psikoloji Dergisi* 12(40): 55-64.

Tütengil, C. O. (2011). "Aile ve Evlilik Araştırması Sonuçları I." *Sosyoloji Konferansları*(16): 1-16.

Tynes, S. R. (1990). "Educational heterogamy and marital satisfaction between spouses." *Social Science Research* 19(2): 153-174.

Üncü, S. (2007). "Duygusal zeka ve evlilik doyumu ilişkisi." Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Ward, P. J., Lundberg, N. R., Zabriskie, R. B., ve Berrett, K. (2009) "Measuring marital satisfaction: a comparison of the revised dyadic adjustment scale and the satisfaction with married life scale." *Marriage & Family Review* 45(4): 412-429.

Williams, K. (2003). "Has the future of marriage arrived? A contemporary examination of gender, marriage, and psychological well-being." *Journal of health and social behavior*: 470-487.

Wilson, M. R. ve Filsinger E. E (1986). "Religiosity and marital adjustment: Multidimensional interrelationships." *Journal of Marriage and the Family*: 147-151.

World Association for Sexual Health, (2008). *Sexual Health for the Millennium. A Declaration and Technical Document.* Minneapolis, MN, USA: World Association for Sexual Health.

World Health Organization, (1975). *Education and treatment in human sexuality: the training of health professionals.* WHO technical report series No.572.

World Health Organization, (2006). Defining sexual health: Report of a technical consultation on sexual health 28–31 January 2002, Geneva.

World Health Organization, (2010). Developing sexual health programmes. WHO/RHR/HRP/10.22.

Yelsma, P. (1986). "Marriage vs. cohabitation: Couples' communication practices and satisfaction." *Journal of communication* 36(4): 94-107.

Youn, G. (2009). "Marital and sexual conflicts in elderly Korean people." *Journal of sex & marital therapy* 35(3): 230-238.

Zhang, Z. ve M. D. Hayward (2006). "Gender, the marital life course, and cardiovascular disease in late midlife." *Journal of Marriage and Family* 68(3): 639-657.

TABLO LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

Tablo 2: Klinik Ölçek Puanlarının Dağılımı

Tablo 3: Evlilik Yaşam Ölçeğine Göre, Arizona1, Arizona 3 ve Beck Depresyon Ölçeği Arasındaki Korelasyon

Tablo 4: Evlilik Yaşam Ölçeği Puanına Göre Grup Sayıları (25 Puan ve Altı Alanlar, 26 Puan ve Üzeri Alanlar)

Tablo 5: Gruplara Göre Sosyodemografik Verilerin Dağılımı

Tablo 6: Gruplara Göre Verilerin Beck Anksiyete Ölçeği, Beck Depresyon Ölçeği, Arizona Cinsel Yaşantılar Ölçeği Ve Evlilikte Yaşam Ölçeği Puanlarının Dağılımı

Tablo 7: Gruplara Göre Demografik Özelliklerin İstatistiksel Bulguları

Tablo 8: Beck Anksiyete Ölçek Puan Ortalamaları, Arizona2, Arizona3, Arizona4 Ölçek Puanları Arasında İstatistiksel Anlamlılık Değerleri

EKLER

EK 1 – DEMOGRAFİK SORU FORMU

Araştırmanın Adı	Evlilik Uyumu ve Cinsel Doyum Arasındaki İlişki		
Proje Yürütücüsü	Psikolog Kübra HASDEMİR		
Katılımcının Cinsiyeti	Kadın ☐		Erkek ☐
Katılımcının Çalışma Durumu	Çalışıyor ☐		Çalışmıyor ☐
Katılımcının Aile Tipi	Çekirdek Aile ☐		Geniş Aile ☐
Katılımcı Ailesinin İkameti	Aynı şehir ☐		Farklı Şehir ☐
Katılımcı Eşinin Ailesinin İkameti	Aynı şehir ☐		Farklı Şehir ☐
Apartmanın Yapısı	Aile Apartmanı ☐	Aile Apartmanı Olmayan	☐
Katılımcının Evlilik Sayısı	İlk ☐		İki ve üstü ☐
Daha Önce Eş ile Boşanma	Var ☐		Yok ☐
Daha Önce Eş Ayrılık	Var ☐		Yok ☐
Eş İle Ayrılık Var İse Süresi			
a)0-1 ay	<input type="text"/>		
b)1-3 ay	<input type="text"/>		
c)3-6 ay	<input type="text"/>		
d)6 aydan fazla	<input type="text"/>		
Katılımcının Yaşı			
a)18-25 yaş	<input type="text"/>		
b)25-35 yaş	<input type="text"/>		
c)35-45 yaş	<input type="text"/>		
d)45 yaş üzeri	<input type="text"/>		

Katılımcının Evlilik Süresi

- a)0-5 yıl
- b)5-10 yıl
- c)10-15 yıl
- d)15-20 yıl

Katılımcının Çocuk Sayısı

- a) yok
- b) 1 çocuk
- c) 2 çocuk
- d) 3 çocuk ve fazlası

Katılımcının Çocuklarının Yaşları

- a)0-5 yaş
- b)5-10 yaş
- c)10-15 yaş
- d)15 yaş üstü

Eğitim Durumunuz

- a)okuryazar
- b)ilkokul mezunu
- c)lise mezunu
- d)lisans ve üstü

Gelir Düzeyiniz

- a)800 TL'nin altında
- b)800 - 1500 TL arasında
- c)1501-2500 TL arasında
- d)2500 TL üzeri

EK 2 – BECK DEPRESYON ENVANTERİ

Adı Soyadı : ..... Cinsiyeti : ..... Yaşı : .....

Aşağıda, kişilerin ruh durumlarını ifade ederken kullandıkları bazı cümleler verilmiştir. Her madde, bir çeşit ruh durumunu anlatmaktadır. Her maddede o durumun derecesini belirleyen 4seçenek vardır. Lütfen bu seçenekleri dikkatle okuyunuz. **BUGÜN DAHİL, GEÇEN HAFTA İÇİNDE** kendinizi nasıl hissettiğini en iyi anlatan cümleyi işaretleyiniz. Seçiminizi yapmadan önce her gruptaki cümlelerin hepsini okuyunuz.

1. 0) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissetmiyorum.
  - 1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum.
  - 2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum.
  - 3) O kadar üzüntülü ve sıkıntılıyım ki artık dayanamıyorum.
2. 0) Gelecek hakkında mutsuz ve karamsar değilim.
  - 1) Gelecekte karamsarım.
  - 2) Gelecekte hiçbir şey beklemiyorum.
  - 3) Geleceğimden umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.
3. 0) Kendimi başarısız bir insan olarak görmüyorum.
  - 1) Kendimi çevremdeki birçok kişiden daha çok başarısızmışım gibi hissediyorum.
  - 2) Geçmişime baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğunu görüyorum.
  - 3) Kendimi tümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.
4. 0) Birçok şeyden eskisi kadar zevk alıyorum.
  - 1) Her şeyden eskisi kadar hoşlanmıyorum.
  - 2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor.
  - 3) Her şeyden sıkılıyorum.
5. 0) Kendimi herhangi bir şekilde suçlu hissetmiyorum.
  - 1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum.
  - 2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum.
  - 3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.

6. 0) Bana cezalandırılmışım gibi gelmiyor.
1) Cezalandırılabilceğimi seziyorum.
2) Cezalandırılmayı bekliyorum.
3) Cezalandırıldığımı hissediyorum.
7. 0) Kendimden hoşnudum.
1) Kendi kendimden pek hoşnut değilim.
2) Kendime çok kızıyorum.
3) Kendimden nefret ediyorum.
8. 0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum.
1) Zayıf yanlarım veya hatalarımdan dolayı kendi kendimi eleştiririm.
2) Hatalarımdan her zaman kendimi kabahatli bulurum.
3) Her aksilik karşısında kendimi kabahatli bulurum.
9. 0) Kendimi öldürmek gibi düşüncelerim yok.
1) Zaman zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor fakat yapmıyorum.
2) Kendimi öldürmek isterdim.
3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.
10. 0) İçimden her zamankinden fazla ağlamak gelmiyor.
1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor.
2) Çoğu zaman ağlıyorum.
3) Eskiden ağlayabilirdim; şimdi istesem de ağlayamıyorum.
11. 0) Şimdi her zaman olduğundan daha sinirli değilim.
1) Eskisine göre daha kolay kızıyor veya sinirleniyorum.
2) Şimdi hep sinirliyim.
3) Bir zamanlar beni sinirlendiren şeyler şimdi hiç sinirlendirmiyor.
12. 0) Başkalarıyla görüşmek, konuşmak isteğimi kaybetmedim.
1) Başkalarıyla eskisinden daha az konuşmak, görüşmek istiyorum.
2) Başkalarıyla görüşme ve konuşma isteğimi kaybettim.
3) Hiç kimse ile görüşüp, konuşmak istemiyorum.
13. 0) Eskiden olduğu gibi kolay karar verebiliyorum.
1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum.
2) Karar verirken eskisine göre çok güçlük çekiyorum.
3) Artık hiç karar veremiyorum.

- 14.** 0) Aynaya baktığımda kendimde bir değişiklik görmüyorum.
1) Daha yaşlanmışım ve çirkinleşmişim gibi geliyor.
2) Görünüşümün çok değiştiğini ve daha çirkinleştiğimi hissediyorum.
3) Kendimi çok çirkin buluyorum.
- 15.** 0) Eskisi kadar iyi çalışabiliyorum.
1) Bir şeyler yapabilmek için gayret göstermem gerekiyor.
2) Herhangi bir şeyi yapabilmek için kendimi çok zorlamam gerekiyor.
3) Hiçbir şey yapamıyorum.
- 16.** 0) Her zamankinden daha iyi uyuyabiliyorum.
1) Eskiden olduğu gibi iyi uyuyamıyorum.
2) Her zamankinden 1-2 saat daha erken uyanıyorum ve yeniden uyuyamıyorum.
3) Her zamankinden çok daha erken uyanıyorum ve yeniden uyuyamıyorum.
- 17.** 0) Her zamankinden daha çabuk yorulmuyorum.
1) Her zamankinden daha çabuk yoruluyorum.
2) Yaptığım her şey beni yoruyor.
3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun hissediyorum.
- 18.** 0) İştahım her zamanki gibi.
1) İştahım eskisi kadar iyi değil.
2) İştahım çok azaldı.
3) Artık hiç iştahım yok.
- 19.** 0) Son zamanlarda kilo vermedim.
1) İki kilodan fazla kilo verdim.
2) Dört kilodan fazla kilo verdim.
3) Altı kilodan fazla kilo verdim.
- 20.** 0) Sağlığım beni fazla endişelendirmiyor.
1) Ağrı, sancı, mide bozukluğu veya kabızlık gibi rahatsızlıklar beni endişelendirmiyor.
2) Sağlığım beni endişelendirdiği için başka şeyleri düşünmem zorlaşıyor.
3) Sağlığımdan o kadar endişeliyim ki başka hiçbir şey düşünmüyorum.
- 21.** 0) Son zamanlarda cinsel konulara olan ilgimde bir değişme fark etmedim.
1) Cinsel konularla eskisinden daha az ilgiliyim.
2) Cinsel konularla şimdi çok daha az ilgiliyim.
3) Cinsel konular olan ilgimi tamamen kaybettim.

EK 3 – BECK ANKSİYETE ÖLÇEĞİ

Aşağıda insanların kaygılı ya da endişeli oldukları zamanlarda yaşadıkları bazı belirtiler verilmiştir. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz. Daha sonra, her maddedeki belirtinin **BUGÜN DAHİL SON BİR HAFTADIR** sizi ne kadar rahatsız ettiğini yandaki uygun yere (x) işareti koyarak belirleyiniz.

		Hiç 0	Hafif Düzeyde Beni Pek Etkilemedi 1	Orta Düzeyde Hoş Değildi Ama Katlanabildim 2	Ciddi Düzeyde Dayanmakta Çok Zorlandım 3
1.	Bedeninizin herhangi bir yerinde uyuşma veya karıncalanma				
2.	Sıcak / ateş basmaları				
3.	Bacaklarda halsizlik, titreme				
4.	Gevşeyememe				
5.	Çok kötü şeyler olacak korkusu				
6.	Baş dönmesi veya sersemlik				
7.	Kalp çarpıntısı				
8.	Dengeyi kaybetme korkusu				
9.	Dehşete kapılma				
10.	Sinirlilik				
11.	Boğuluyormuş gibi olma duygusu				
12.	Ellerde titreme				
13.	Titreklik				
14.	Kontrolü kaybetme korkusu				
15.	Nefes almada güçlük				
16.	Ölüm korkusu				
17.	Korkuya kapılma				
18.	Midede hazımsızlık ya da rahatsızlık hissi				
19.	Baygınlık				
20.	Yüzün kızarması				
21.	Terleme (sıcaklığa bağlı olmayan)				

EK 4 – EVLİLİK YAŞAM ÖLÇEĞİ

Aşağıda evlilik yaşamına ilişkin 10 cümle bulunmaktadır. Bu cümlelerden her birinin altında da “kesinlikle katılmıyorum”, “katılmıyorum”, “kararsızım”, “katılıyorum”, “kesinlikle katılıyorum” seçenekleri yer almaktadır. Her cümleyi dikkatle okuyunuz ve sizin evlilik yaşamınıza uygun seçeneğe çarpı (×) koyarak işaretleyiniz.

Sizden isminizi yazmanız istenmemektedir. Sonuçlar yalnız araştırma amacıyla kullanılacak ve kesinlikle gizli tutulacaktır. İhtenlikle verdiğiniz inandığımız cevaplarınız için şimdiden teşekkür ederiz.

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

2. Evliliğimizdeki engellerin aşılmaz olduğunu düşünüyorum.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

5. Evliliğimiz zaman zaman bana yük gibi geliyor.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

6. Huzurlu bir ev yaşamım var.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

10. Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.

- Kesinlikle katılmıyorum
- Katılmıyorum
- Kararsızım
- Katılıyorum
- Kesinlikle katılıyorum

EK 5 – ARIZONA CİNSEL YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ (KADIN FORMU)

Lütfen her maddede, bugün de dahil, geçen haftaki durumunuzu işaretleyin.

1. Cinsel açıdan ne derece isteklisiniz?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça İstekli	Çok İstekli	Biraz İstekli	Biraz İsteksiz	Çok İsteksiz	Tamamen İsteksiz
2. Cinsel açıdan ne kadar kolay uyarılırsınız (tahrik olursunuz)?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça Kolay	Çok Kolay	Biraz Kolay	Biraz Zor	Çok Zor	Oldukça Zor
3. Vajinanız/cinsel organınız ilişki sırasında ne kadar kolay ıslanır veya nemlenir?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça Kolay	Çok Kolay	Biraz Kolay	Biraz Zor	Çok Zor	Asla Olmaz
4. Ne kadar kolay orgazm olursunuz?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça Kolay	Çok Kolay	Biraz Kolay	Biraz Zor	Çok Zor	Asla Boşalamam
5. Orgazmınız tatmin edici midir?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça Tatmin Edici	Çok Tatmin Edici	Biraz Tatmin Edici	Pek Tatmin Etmiyor	Çok Tatmin Etmiyor	Orgazma Ulaşamam

EK 6 – ARIZONA CİNSEL YAŞANTILAR ÖLÇEĞİ (ERKEK FORMU)

Lütfen her maddede, bugün de dahil, geçen haftaki durumunuzu işaretleyin.

1. Cinsel açıdan ne derece isteklisiniz?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça İstekli	Çok İstekli	Biraz İstekli	Biraz İsteksiz	Çok İsteksiz	Tamamen İsteksiz
2. Cinsel açıdan ne kadar kolay uyarılırsınız (tahrik olursunuz)?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça Kolay	Çok Kolay	Biraz Kolay	Biraz Zor	Çok Zor	Oldukça Zor
3. Penisiniz/cinsel organınız kolayca sertleşir ve sertliğini sürdürür mü?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça Kolay	Çok Kolay	Biraz Kolay	Biraz Zor	Çok Zor	Asla Olmaz
4. Ne kadar kolay boşalılırsınız?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça Kolay	Çok Kolay	Biraz Kolay	Biraz Zor	Çok Zor	Asla Boşalamam
5. Boşalmanız tatmin edici midir?					
1_	2_	3_	4_	5_	6_
Oldukça Tatmin Edici	Çok Tatmin Edici	Biraz Tatmin Edici	Pek Tatmin Etmiyor	Çok Tatmin Etmiyor	Hiç Boşalamam

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER:

Adı Soyadı: Kübra HASDEMİR

Doğum yeri ve yılı: Bakırköy, 1988

Uyruğu: T.C

İletişim: kubrahasdemir@hotmail.com

EĞİTİM:

2012 – 2014 Üsküdar Üniversitesi Klinik Psikoloji Yüksek Lisans Programı

2007 – 2011 Haliç Üniversitesi Fen – Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü

2002 – 2006 Osman Ülkümen Yabancı Dil Ağırlıklı Lisesi

1994 – 2002 Şehitler İlköğretim Okulu

DENEYİM:

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı – Bağcılar Ek Hizmet Birimi (2013- halen)

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı – Fatih Toplum Merkezi (2011-2013)